

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЯЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
Лістапад 1970 г.
№ 41 (1153)
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

1917 МІР
НАРОДАМ



1970



УЛАДА
САВЕТАМ

З'ЯМЛЯ
СЯЛЯНАМ



КАСТРЫЧНІК: РЭВАЛЮЦЫЯ І ЧАЛАВЕК

Калі парог нашага савецкага Дома пераступае Кастрычнік, людзі радуюцца яго прыходу, бо для кожнага гэта—вялікае свята. І маё, і майго суседа, і сябра, і зусім незнаёмага чалавека. Усёй шматмільённай, разнамоўнай, дружнай і згоднай савецкай сям'і.

Ужо за тыдзень-два нецярпліва зрываюцца з календара лісткі: мы ахоплены жаданнем прыспешыць набліжэнне такіх прывычных, знаёмых з даўніх год, але такіх неабходных для нас падзей, з якіх складаецца само свята Вялікага Кастрычніка.

Хочацца яшчэ раз паглядзець ваенны парад, хоць бачым мы яго з году ў год; зліцца ў адзіную жывую плынь, барвовую і звонкагалосую, што цячэ і віруе праспектамі і плошчамі гарадоў, вясковымі вуліцамі, хоць зноў жа на дэманстрацыю мы хадзілі не раз.

Для нас свята Кастрычніка—гэта шырокі і цесны круг сяброў за бяседным сталом, шчыра вяселюць і бясхмарная радасць. Гэта—адчыненыя дзверы ў кожны дом і адкрытыя людзям сэрцы: заходзь, добры чалавек, сядай да стала і будзь дарагім госцем. Сёння ж усюды пануе свята.

Кастрычнік — гэта ўрачыстасць, якая стала ўжо трады-

цыяй. Прыгожай савецкай традыцыяй.

Але сказаць так—не сказаць самага галоўнага. Кастрычнік для ўсіх людзей свету і ў першую чаргу для нас—гэта рэвалюцыя. Рэвалюцыя, якая перавярнула не толькі дзяржаўныя асновы, вытворчыя адносіны паміж людзьмі, але змяніла і самага чалавека.

Рэвалюцыя і чалавек. У якіх адносінах паміж сабой яны знаходзяцца? Чалавек працы—рабочы, селянін, салдат, інтэлігент з нізоў—пяцьдзесят тры гады назад смела ступіў пад «раззалочанае покрыва» Зімянага палаца і, скінуўшы адвечную ўладу крывасмокаў-эксплуататараў, перавёў стрэлкі гадзінніка гісторыі на новую эру—эру Кастрычніка. Працоўны люд, аб'яднаны воляй ленинскай партыі, узброены ленинскай праўдай, пайшоў за бальшавікамі і здзейсніў сацыялістычную рэвалюцыю.

А што дала рэвалюцыя працаўніку? Рускаму, украінцу, латышу, беларусу, узбеку? Рэвалюцыя зрабіла яго ЧАЛАВЕКАМ. Без яе ён так і застаўся б бяспраўным робатам у фабрыканта, мужыком-лапцюжнікам, які гнуў спіну на абшарніка, «шэрым быдлам» у франтавых акопах, на якім спаганяў сваю злосць пан афіцэр. Век свой ён

гібеў і марнеў у жабрацкай хатцы, а плён яго цяжкай працы пажыналі ўладары раскошных палацаў. Ён склеў на стужы і паміраў пад кулямі ворага, каб жылі і нажываліся багацеі, што п'яўкамі прысмакталіся да цела народа.

Што даў Кастрычнік чалавеку? Для нас, савецкіх людзей, такое пытанне гучыць дзіўна, бо ўсё, што мы маем, чым дыхам і жывём, дала нам рэвалюцыя, кастрычнік 1917 года. Такое пытанне можна нярэдка пачуць ад жыхара капіталістычнага свету, які зусім не ведае нашай гісторыі і цьмяна ўяўляе сабе сучаснае савецкае грамадства.

Кастрычнік — гэта наш светлы лёс. Рэвалюцыя вярнула нам самае дарагое і вялікае—чалавечую годнасць, адабраную ад прасталюдзіна правам мацнейшага; яна ўзняла чалавека на такую вышыню, з якой перад ім адкрыўся багаты свет навукі і ведаў, даступнай стала скарбніца культуры; ён адчуў бясконцую прастору для вольнага палёту сваіх думак і марай, здабыў жыватворную ніву, на якой расцвіў яго талент.

Вялікі Кастрычнік зрабіў нас гаспадарамі свайго долі, сейбітамі свайго шчасця, разумнымі наследнікамі ўсіх матэрыяль-

ных і духоўных набыткаў народа.

Што прынёс Кастрычнік беларусам? Давайце выйдзем на святочныя вуліцы Мінска, Брэста, Маладзечна, Полацка; спаткаемся з людзьмі ў вясковым клубе ці сельскім доме культуры, у хаце, дзе поўна гасцей. Спытаемся ў гэтых людзей. У гэтага дзеда, які красуецца на панасным месцы за сталом, акружаны дзецьмі і ўнукамі. У гэтага, таксама пачцівага ўзросту, чалавека з чырвоным бантам у пятліцы, які гуляе на набярэжнай Дзвіны. У гэтага... Зрэшты, звернемся да любога старога і атрымаем амаль аднолькавы адказ: пражыта нялёгкае, але прыгожае жыццё, былі ў ім і радасць, і трывога, і шчасце. Цяпер настаў спакой, забяспечаная старасць. Ёсць пенсія і свой дом. Выгадаваны дзеці. Падростаюць і цешаць старых першымі поспехамі ўнукі.

Да дзяцей, бадай, з такім пытаннем не варта звяртацца. Усім сваім жыццём яны абавязаны Савецкай уладзе. Шчаслівае дзяцінства, адукацыя, свабодны выбар прафесіі, работа па душы, адным словам, ад здзяйснення самых высокіх думак да задавальнення элементарных бытавых умоў—усё

гэта добрыя пасевы Кастрычніка.

Звернемся лепш да ўнукаў, што бесклапотна бегуюць па двары з рознакаляровымі шарамі ў руках або важна сядзяць на бацькавых плячах у час дэманстрацыі і радасна махаюць чырвонымі сцяжкамі. Праўда, ім цяжка будзе адказаць на такое сур'ёзнае пытанне. Хаця яны ўжо ведаюць, хто такі дзядуля Ленін, вывучылі ў дзіцячым садзе не адзін вершык пра Кастрычнік і ахвотна раскажуць, як здорава было на парадзе. Здаецца, усе яны выйшлі сёння на вуліцу ў абноўленай быць таксама першаадкрывальнікамі Сусвету і творцамі вялікіх спраў на Зямлі.

Іх думка пакуль не сягае ў глыбіню стагоддзяў і не параўноўвае дзень сённяшні з днём учарашнім. Яны зробяць гэта, як падраснуць. І тады яны зразумеюць, што каб не рэвалюцыя, радзіца ім у курнай хаце мужыка або ў рабочым бараку, не бегаць раніцай у свой садзік, а быць на паслугах у якога-небудзь купца-лабазніка,

[Заканчэнне на 2-й стар.]

«ЗОНД-8» ВЯРНУЎСЯ НА ЗЯМЛЮ

Паведамленне ТАСС

20 кастрычніка 1970 года ў Савецкім Саюзе была запушчана аўтаматычная станцыя «Зонд-8». Пасля сямісутачнага палёту, у ходзе якога 24 кастрычніка быў завершан аблёт Месяца, аўтаматычная станцыя «Зонд-8» 27 кастрычніка вярнулася на Зямлю.

Станцыя прывадзілася ў 14 гадзін 55 минут на маскоўскаму часу ў зададзеным раёне акваторыі Індыйскага акіяна ў 730 кіламетрах на паўночны ўсход ад архіпелага Чагос. Апарат быў узяты на борт савецкага карабля пошукана - выратавальнай службы.

З гэтай адпрацоўкі аднаго з магчымых варыянтаў вяртання на Зямлю



У кіламетры ад горада Шклова, на левым беразе Дняпра, пабудавана новая раённая бальніца. Гэта шматпрофільная лячэбна-прафілактычная ўстанова, дзе хворым аказваецца высокакваліфікаваная медыцынская дапамога. У светлых, прасторных карпусах размясціліся стацыянар на 300 ложкаў і паліклініка. Лабараторыі, кабінеты і аддзяленні новага лячэбнага цэнтра аснашчаны сучасным комплексным абсталяваннем, якое дазваляе хутка і дакладна ставіць дыягназ, весці правільнае лячэнне. НА ЗДЫМКУ: педыятр Слава АЗАРОВА аглядае свайго маленькага пацыента.

Гэты здымак нашага фотакарэспандэнта К. ЯКУБОВІЧА зроблены ў гандлёвай зале прадуктовага магазіна, які нядаўна адкрыўся ў мікрараёне Мінска па Ракаўскім шасэ.

Гомельскі хімічны завод — маладое прадпрыемства беларускай прамысловасці, але ўжо цяпер штодзень калгасам і саўгасам адсюль адпраўляюцца сотні тон грануляванага суперфасфату і фосфарных угнаенняў. НА ЗДЫМКУ: новыя цэхі завода.

касмiчных апаратаў уваход станцыі «Зонд-8» у зямную атмасферу ажыццяўляўся з боку Паўночнага паўшар'я. Пры гэтым наземныя вымяральныя пункты, размешчаныя на тэрыторыі Савецкага Саюза, кантралявалі набліжэнне станцыі да Зямлі і большую частку траекторыі яе палёту.

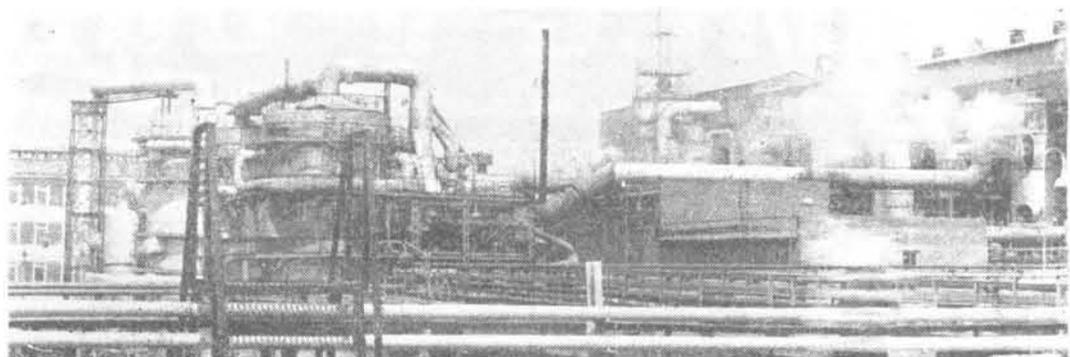
Чарговы касмічны эксперымент паспяхова завершаны. Намечаная праграма навукова-тэхнічных даследаванняў і эксперыментальных поўнаасцю выканана.

ПЕРАД ДАЛЁКАМ ДАРОГАМ

Цікаваць французскіх фірм выклікае наш трактар «Беларусь», яго новыя мадыфікацыі. Штогод прадукцыя Мінскага трактарнага завода экспануецца на традыцыйных парызскіх выстаўках-салонах сельскагаспадарчых машын. І кожны раз пасля гэтага заключаюцца новыя гандлёвыя здзелкі на пастаўку ў Францыю і іншыя краіны буйных партый беларускіх трактараў.

Цяпер калектыў прадпрыемства рыхтуе да адпраўкі ў Парыж узоры сваёй новай прадукцыі — трактары MT3-50N і MT3-52N. Машыны нізкаклірэнсныя, гэта значыць маюць нізка размешчаны цэнтр цяжару, што робіць іх незаменнымі пры рабоце на схілах гор і ўзгоркаў, на моцна перасечанай мясцовасці.

Цэх доследнай вытворчасці завода ўжо закончыў работу над заказам французцаў. Хутка новыя трактары адравацца ў сваё першае падарожжа.



ПРЭМІЯ «ІВАНУ МАКАРАВІЧУ»

На Міжнародным фестывалі дзіцячых фільмаў, які закончыўся ў Венецыі, першую прэмію «Сярэбраная Мінерва» атрымаў беларускі кінатрымаў Іван Макаравіч рэжысёра Ігара Дабралюбава.

Журы фестывалю адзначыла «высокае выканаўчае майстэрства акцёраў і выдатнае тэхнічнае рашэнне фільма, якое прыдало яму асаблівую выразнасць».

ПЕРАМАГЛА «КВЕТКА»

Вышэйшая дзяржаўная ацэнка — Знак якасці — прысуджана чысташарсцяной тканіне для сукенак пад назвай «Кветка», якую выпускае Мінскі камвольны камбінат.

«Кветка» атрымала такую выдатную атэстацыю першай сярод тканін, якія выпускаюцца тэкстыльнымі прадпрыемствамі Беларусі.

У многія краіны экспартуецца прадукцыя мінскага камвольшчыкаў, і ўсюды заслугу мае самыя лепшыя водзукі. На рахунку камбіната нямала ганаровых узнагарод за тканіны — медалі і дыпломы міжнародных выставак і кірмашоў і Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР.

Зараз дэсінатары Мінскага камвольнага рыхтуюць да атэстацыі на Знак якасці яшчэ тры чы

сташарсцяныя тканіны для сукенак — «Лада», «Чайка» і «Арбіта». Апошняя пакуль з'яўляецца адзінай у краіне, якая вырабляецца з самай тонкай пражы.

НАФТАВЫЯ ФАНТАНЫ

Далей і далей, у глыбіню Палесся, кроцаць буравыя вышкі нафтаразведчыкаў. Гэтымі днямі буравікі з бригады Эдуарда Халімоненкі і геафізікі сталі сведкамі нараджэння новага магутнага фантана «чорнага золата» на Давыдаўскай плошчы.

Вялікія работы па пошуку нафты вядуцца таксама на Вішнянскай плошчы.

МАЛОЧНЫ КАМБАЙН

Агульнавядома, што, каб атрымаць з малака тварог, патрэбны час. Пяць-шэсць гадзін працягваецца ўвесь тэхналагічны працэс: квасяць, вытрымліваюць, адціскаюць масу.

На мінскім доследна-эксперыментальным заводзе «Прадмаш» створана ўстаноўка на няспынай вытворчасці тварагу. Залівай ва ўстаноўку малако — атрымаў гатовую прадукцыю. Малочны камбайн абслугоўвае адзін чалавек.

МАШЫНЫ ВАУКАВЫСКІХ ЛІЦЕЙШЧЫКАЎ

Серыйную вытворчасць машын для зваркі трэннем маркі МСТ-51 пачаў Ваўкавыскі завод ліцейнага абсталявання. Паўаўтаматы падобнага тыпу да гэтага не выпускаліся. Пры дапамозе кожнага такога механізма можна зварыць дэталі дыяметрам ад 32 да 70 міліметраў з розных спалучэнняў сталі. Яго прадукцыйнасць — 75 злучэнняў у гадзіну.

Асвойваецца і іншая тэхніка. Выпушчана першая партыя машын для вырабу шпеневых форм мадэлі 2М-284. Гэты пнеўматычны агрэгат можа дзейнічаць самастойна і ў аўтаматычнай лініі. За ўсім працэсам сочыць адзін чалавек — аператар. Пуцёўку ў жыццё атрымала нядаўна тут і фармавацкая машына 254-М.

У новай пяцігодцы ў масавую вытворчасць будзе запушчана 25 новых машын. Акрамя таго, намячана асвоіць 14 відаў комплексных аўтаматычных ліній для прыгатавання фармавацкай зямлі.

МІКРАРАЁНЫ НАД ПРЫПЯЦЮ

Брэсцкі філіял інстытута «Белдзяржпраект» закончыў распрацоўку схемы планіроўкі і забудовы трох новых мікрараёнаў у паўночнай частцы Пінска. Тут, паблізу камбіната верхняга трыкатажу, мяркуецца пабудаваць каля 80 жылых дамоў, у тым ліку сем дзевяціпавярховых, а таксама тры сярэдня школы, шэсць дзіцячых садоў-ясляў, магазіны, бытавыя прадпрыемствы.

У новым раёне горада будуць жыць 30 тысяч чалавек.

ТРЫ МІЛЬНІ БРОЙЛЕРАЎ

Больш як на васьмідзесяці гектарах раскінуліся карпусы Смалявіцкай бройлернай птушкафабрыкі. Цяпер яе вытворчая магутнасць — тры мільёны бройлераў у год. Прайдзе нямнога часу, і гэта лічба значна паялічыцца. Па суседству са старымі вырастуць новыя карпусы. Працаёмкія працэсы ў іх будуць поўнаасцю механізаваны, дзякуючы чаму да канца будучай пяцігодкі прадпрыемства зможва выпускаць да пяці мільёнаў бройлераў у год. Смалявіцкая бройлерная птушкафабрыка стане буйнейшай у нашай краіне.

ТЫДЗЕНЬ САВЕЦКІХ ФІЛЬМАЎ

У сувязі з 53-й гадавінай Вялікага Кастрычніка заходнеберлінскае таварыства «Сябры нямецкай фільмацікі» правяло тыдзень савецкіх фільмаў, якія расказваюць аб рэвалюцыйных падзеях у Расіі. У кінатэатры «Арсенал» дэманстравалі тры фільмы аб Ул. І. Леніну — «Ленін у 1918 годзе», «Тры песні аб Леніну» і «Шостае ліпеня».



КАСТРЫЧНІК: РЭВАЛЮЦЫЯ І ЧАЛАВЕК

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

чысціць боты прахожым, як гэта робяць іх аднагодкі з рабочых кварталяў Буэнас-Айрэса і Нью-Йорка, Сінгапура і Мельбурна. Нават і не сніць пра новы касцюм ці прыгожую цацку да свята, а жыццё надзеяй, што можа дзеля свята маці накорміць дасыта. Не пра космас марыць, а таіць у сэрцы кволую надзею, што, магчыма, удацца купіць буквар і навучыцца чытаць.

Якія ўсё гэта будзённыя справы! І ці можна наогул супастаўляць іх з усеабдымным паняццем—рэвалюцыя? Але ж КАСТРЫЧНІК, РЭВАЛЮЦЫЯ — гэта наша жыццё ў яго вялікіх і малых праяўленнях, у здзяйсненні грандыёзных дзяржаў-

ных планаў і планаў асобнага чалавека, у росквіце ўсёй краіны і ў шчасці кожнай асобна ўзятай сям'і.

Мы прывыклі да многіх з'яў, народжаных сацыялізмам, і часам забываем пра іх паходжанне. Нам пра гэта нагадваюць людзі, якія добра памятаюць ТыІЯ, дарэвалюцыйныя часы і па горла сыты капіталістычным ладом жыцця.

Савецкі чалавек нават не ўяўляе сабе, што значыць страціць работу. А зусім нядаўна старонкі амерыканскай прэсы абыйшла фатаграфія: 700 чалавек на 4 вакантныя месцы. Калі ў газетак Лос-Анджэлеса было аб'яўлена, што на работу ў гарадскім транспарце патрабуюцца 4 чалавекі, то ў кантору па найму прыйшло аж 700 бес-

працоўных. Сярод іх былі клеркі, машыністкі, журналісты, выпускнікі вышэйшых навучальных устаноў. Лос-Анджэлес — гэта толькі дробны прыклад. А беспрацоўе — непазбежны і вечны спадарожнік таго свету, якога не закрануў подых сацыяльнай рэвалюцыі.

Мы не ведаем клопату з навучаннем дзяцей, бо гэта хвалюе больш органы ўлады, чым бацькоў. А маладыя людзі, што прыязджаюць да нас нават з самых развітых капіталістычных краін, сустракаючыся са сваімі савецкімі равеснікамі, задаюць ім такія, на наш погляд, наіўныя пытанні: «Колькі вам абыходзіцца навучанне ва ўніверсітэце?», «Як гэта магчыма, каб бібліятэка была бясплатнай?», «Ці могуць атры-

маць вышэйшую адукацыю дзеці сям'і?»

Ім цяжка паверыць, што амаль з кожнай беларускай вёскі выходзяць свае інжынеры, генералы, вучоныя, мастакі і пэты, настаўнікі і дзяржаўныя дзеячы.

Толькі старэйшыя людзі памятаюць, як працаваў селянін на сваёй паласе ад золку да змроку, як аддаваў апошнія сілы зямлі, а яна не магла пракарміць яго. Рэвалюцыя паса-дзіла калгасніка на трактар і аўтамабіль, дала яму ў дапамогу электраэнергію, навучыла не па дзедаўскіх прыкметах, а па навуцы весці гаспадарку. Сёння наш селянін са здзіўленнем запытае: «А ці можа быць інакш?»

Аднак суайчыннікі з-за мя-

жы, сустракаючыся з сучаснай беларускай вёскай, зайздросцяць калгаснікам: «Вы — шчаслівыя людзі! Мы і цяпер на сваіх фермах працеем куды цяжэй за вас. Трасёмся над кожным пенсам. Вы гэтага страху не разумееце. Вас не палохае заўтрашні дзень?»

Якое гэта ўсё звычайнае і будзённае... Нашы мары ўжо імчаць нас у нязведаную далечынь, і ў смуге будучага мы бачым абрысы новага дня, яшчэ лепшае жыццё. Але і тое, што мы маем сёння, не можа не радаваць савецкага чалавека. Гэта — буйныя ўсходы КАСТРЫЧНІКА. Гэта — РЭВАЛЮЦЫЯ ў дзеянні, якая кожны дзень, кожную гадзіну абнаўляе наша жыццё, нас саміх, мяняе аблічча краіны.

БЕЛАРУСКІЯ ВОЛАТЫ

СЕГОДНЯ
В
НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

«КАСТРЫЧНИК: РЭВАЛЮЦЫЯ І ЧАЛАВЕК» — так называецца перадавая артыкул сёгодняшняга нумера, і посвячана яна Великому Октябрю. Чо дала нам, савецкім людзям, Октябрская рэвалюцыя, 53-ю гадоўшчыну якой мы адзначаем! На гэты востраг можна адказаць прасціранна, а можна і адным словам — **все**.

Великий Октябрь принес новую жизнь в белорусскую деревню. Об одной из них — деревне Кватеры Берестовицкого района — рассказывает в корреспонденции «ЧАСУ ІМКЛІВЫ БЕГ» на 3 стр. Не хлебом, даже не телевизором и радиолой определяются запросы советского крестьянина. В сельских домах книги, музыкальные инструменты. Дети вчерашних батраков стали агрономами, инженерами, педагогами.

Березинский торфобрикетный завод заготавливает за сезон миллион тонн торфа — столько же, сколько вся Швеция. Торфоразработки ведутся в пойме Западной Березины, там, где три десятилетия назад была непроходимая трясица. Осушено 9 тысяч гектаров земли, построен мощный завод, рядом с которым вырос благоустроенный поселок. Все это сделано руками людей, судьбу которых изменила Советская власть («ЕСЦЬ ТАКІ ГАРАДОК...», 5 стр.).

«Я счастлива, что мне удалось хоть на старости увидеть родных, встретиться с друзьями детства, своими глазами посмотреть на новый мир, который вы построили» — это слова нашей соотечественницы из Канады Анны Аскирко, которая вместе с дочерью Ненси приезжала в Советскую страну. Мать и дочь побывали в Москве, Ленинграде, Киеве, Ялте, гостили у родных в деревне Малеч на Брестчине. Они познакомились с тем новым миром, рождение которого возвестил залп «Авроры» 7 ноября 1917 года («НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОУ», 5 стр.).

О работе белорусских этнографов рассказывает статья «У СПАДЧЫНУ АД ПРОДКАУ» (7 стр.). До революции на территории Белоруссии не было ни одного научного учреждения, которое бы занималось историей и культурой народа. Эти проблемы приобрели государственное значение при Советской власти.

ПРАСТОРНАЯ плошча адным бокам прымыкала да сасновага бору, другім уніралася ў агарожку. За агарожкай для нас, шасцігадовых хлапчукоў, знаходзіўся свеж, поўны перагданых тэмніц. Там быў завод, там рабілі машыны. Раніцай, зацінуўшы ў кулак афраец хлеба, мы імчаліся да прахадной, размінчаліся метраў у дзесці на бярвеннях і чакалі. Мінут праз дзесці вароты адчыніліся. І на плошчу выязджаў аўтамабіль. Мы кідаліся да яго, мацалі рукамі, забіраліся на падножкі, у кабінку. Мы ведалі: гэта быў не прасты аўтамабіль, а зусім-зусім новы.

Але аднойчы з варот выехала адразу пяць аўтамабіляў. На радыятары кожнага, пад серабрыстым словам «МАЗ», трапітаўся на ветры чырвоны сцяжок...

Гэта было 7 лістапада 1947 года. Першыя пяць самазвалаў Мінскага аўтамабільнага завода, якія прынялі ўдзел у святочнай дэманстрацыі, абвясцілі аб нараджэнні ў рэспубліцы новай галіны прамысловасці.

І яшчэ адзін, нядаўні ўспамін. У дзень святкавання 50-годдзя Кампартыі Беларусі і БССР на Цэнтральную плошчу Мінска пад гукі марша выйшаў у калоне дэманстрантаў 75-тонны БелАЗ, увацабляючы прагрэс беларускай індустрыі.

Год 1947-ы і год 1969-ы. Дзве даты, дзве вяхі — пачатак і росквіт беларускага аўтамабілебудавання.

Ёсць песня, а ў песні словы: «І бяжыць па планеце «дубронак»... Гэта факт: каля пяцідзесці краін купляюць МАЗы.

СВЕТЛАЯ зала. Шырокія вокны. Кульманы. Адзін рад, другі, трэці... Многа кульманаў. Намік імі — сталы. Рулоны чарцяжоў, табліцы, даведнікі. За крайнім сталом сядзіць хударлявы чарнавалосы мужчына. Гэта Іван Дзямідовіч, намеснік галоўнага канструктара завода. Ён гаворыць:

— Што такое кабінка для вадзіцеля? Перш за ўсё рабочае месца — ён тут працуе. Але ж у ёй, калі ноч застае ў дарозе, ён і начуе. Значыць — гасцінца. У кабінцы пафёр, здараецца, абедзе або вячэрае. Выходзіць — сталяўка. Улічыць усе гэтыя і іншыя абставіны ў працэсе канстрування кабін — значыць палепшыць умовы працы вадзіцеля. З галоўнага канвеера сышлі першыя прамысловыя ўзоры цягача МАЗ-504В — аўтапоезда. Акрамя таго, па дарогах многіх краін свету імчаць вялікагрузныя, ад 20 да 25 тон, аўтамабілі з маркай Мінскага завода. Кабіны на гэтых машынах удасканаленыя. У іх цёпла, утульна, ёсць два спальныя месцы, радыё.

— Іван Францавіч, а з чаго давялося пачынаць?

— Як кажуць, з нуля. Дваццаць шэсць год назад на паўднёва-ўсходнюю ўскраіну Мінска прышлі былыя партызаны і дэмабілізаваныя во-

іны, каб пабудаваць аўтазавод. Не было тэхнікі, жылля. Туліліся ў зямлянках, але завод рос.

Сёння Мінскі ордэна Леніна аўтазавод — буйнейшае і адно з вядучых прадпрыемстваў у айчынным аўтамабілебудаванні. Ён выпускаў многія дзсяткі тысяч машын! На базе асноўнай мадэлі — МАЗ-500 асвоенны выпуск некалькіх мадыфікацый гэтай машыны. У верасні сёлшняга года пастаўлены на канвеер удасканаленыя мадэлі — бартавы аўтамабіль МАЗ-500А, седлавы цягач МАЗ-504А, самазвал МАЗ-503А. Ба ўсіх трох многа пераваг перад папярэднікамі. Скажам, бартавая машына. На тону павышана грузпадымальнасць (цяпер яна даведзена да 8,5 тоны), з 75 да 85 кіламетраў павялічана скорасць, рухавік устаноўлены з двухдыскавым счапленнем, падоўжана база...

Выпускае завод і аўтамабілі спецыяльнага прызначэння, напрыклад, для эксплуатацыі ў паўночных раёнах. Выдатна зарэкамендалі сябе першыя ў Саюзе трохвосевыя машыны МАЗ-516. Дадагаворна воль змяншае расход паліва, знос шын.

Мінскі аўтазавод — «альма-матэр» беларускага аўтамабілебудавання. На яго базе ўзнікла некалькі прадпрыемстваў — БелАЗ, МаАЗ, баранавіцкі завод аўтаагрэгатаў, два гродзенскія — аўтаагрэгатаў і аўтазапчастанак.

Канструктары Магілёўскага завода стварылі за апошнія гады аднавосевыя цягачы

з механічнай і гідрамеханічнай трансмісіяй, самазвалы павышанай праходнасці грузпадымальнасцю 18 тон.

НЕКАЛЬКІ год назад варшавяне былі сведкамі цікавага відовішча. Па вуліцах горада прабіваўся 40-тонны самазвал БелАЗ-548А, які ішоў сваім ходам на міжнародны Лейпцыгскі кірмаш. Прабіваўся ў поўным сэнсе гэтага слова — гараджане час ад часу бралі яго ў «палон».

Беларускі аўтамабільны завод аддзяліўся ад Мінскага ў 1958 годзе. Канструктары сустрэліся з вялікімі цяжкасцямі. Да гэтага ніхто ў краіне не выпускаў вялікагрузныя аўтамабілі. Машына павінна быць прыцыпова новай — ад рухавіка да самай дробнай дэталі. Задача перад маладым калектывам стала складаная, але беларусы вырашылі яе хутка — ужо ў 1961 годзе з'явіўся дваццацісямтонны самазвал БелАЗ-540. На міжнародных кірмашах у Плоўдзіве і Лейпцыгу ён быў адзначаны залатымі медалямі. Беларускі аўтамабіль пажадалі набыць у Італіі, Англіі, Канадзе.

40 тон, 45, 65, 75, аўтапоезд грузпадымальнасцю 120 тон — рубяжы, якія паспяхова ўзяў калектыву завода ў Жодзіна.

Ці будуць і далей расці беларускія гіганты?

Канструктары гавораць: — Будзем ствараць машыны грузпадымальнасцю 200 і 300 тон.

М. НІКАЛАЕУ.

ЧАСУ ІМКЛІВЫ БЕГ

У гэтай вёсцы крыху дзіўная назва — Кватеры. А ўсё астатняе — самае звычайнае: сады амаль ля кожнай хаты, яркія астры і вярціні ў палісадніках ды яшчэ рачулка-раўчак, што ёсць амаль ля кожнага беларускага сям'я. І людзі тут самыя звычайныя: добразычлівыя, працавітыя. На пясчанай і не надта ўрадлівай зямлі яны вырошчваюць неблагія ўрадкі і пшаніцы, жыта, бульбы.

Вечарам залівае вёску Кватеры электрычнае святло, загараюцца ў вокнах хат блакітныя агеньчыкі тэлевізараў. Людзі адпачываюць пасля працоўнага дня. А многія садзяцца за падручнікі ці спяшаюцца на заняткі ў вярхоўнай школе. У кожнага сваё.

У прасторных пакоях Бартошавай хаты цесна. Так заўсёды бывае, калі дома збіраецца ўся сям'я. Заклапочана тупае па хаце бабка Марыя, Віснучу на дзедавай шый гарэзы-ўнукі.

Старыя, прыслухоўваючыся да гутаркі дзяцей, не-не ды і пераглянуцца. Вучоныя словы, навуковыя тэрміны.

— Чым не паны мы сёння, — усміхаецца Павел Ан-

дрэвіч. — У панскіх пакоях, пэўна, таго не было, што цяпер у нашай хаце.

— Што на свеце робіцца, — скардзіцца (пэўна ж, пахваліцца хацеўся) суседзі сямідзесцігадовай Емяльніха, — мала таго, што «цілівізар» у хаце, дык яшчэ нейкую пяніну купляць выдумалі.

— Мая ты дарагая, — адказвае старой трохі маладзейшая суседка, — цяпер без гэтага не абыйдзешся. Мае вунь нейкія манаграфіі ўсё збіраюць, энцыклапедыю выпісалі. Гэта ж жартачкі, на кнігі столькі грошай пусціць!

Як і гэтым бабулям, не давялося ў маладосці вучыцца ні Паўлу Бартошаву, ні яго жонцы. Галоднае дзяцтва, батрацкае юнацтва... Можна таму, што самім было не да вучобы, імкнуліся даць адукацыю дзецям. Дзве дачкі Бартошаў — настаўніцы, адна — урач. Дзяржава, калгас дапамагалі стаць на ногі былым батракам.

На вёску, на ляс яе людзей наклаў свой выразны адбітак Імклівы бег часу.

— Гэта ж раней у Кватарах адзін панскі палац красавалася, — успамінае былая батрачка Казіміра Сідарке-

віч, — а цяпер дамы калгаснікаў, як палатцы.

Цэлы пасёлак вырас на месцы былога маёнтка. І паступова забываецца мінулае. Маладыя ўжо і не ўяўляюць сабе падслепаватай саламянай вёсцы. Ім здаецца, што заўсёды ўзвышаўся над Кватарамі двухпавярховы гмах сярэдняй школы, падпіралі воблакі антэны тэлевізараў.

Нават пажылыя людзі часта наведваюцца цяпер у музей, які створан у мясцовай школе-дзясяцігоддзі. Яго заснавалі мясцовы настаўнік Мікалай Палуянчык разам з вучнямі сабраў шмат цікавых экспанатаў.

— Вы ведаеце, — гаворыць Мікалай Осіпавіч, — колькі двароў мы прайшлі, пакуль лапці — звычайныя хадакі, як іх у нас называлі, — знайшлі. У аднаго дзеда выпрасілі. Стаптанья, лыкавыя, зборог ён іх як напамінак аб жабрацкім юнацтве. Адаючы іх, сказаў: «Няхай унукі глядзяць, каб сённяшні дзень лепш цанілі».

Бабка Зося, якая некалі праславілася ў вёсцы тым, што ўсё выбрала дачцы багацейшага жаніха, неяк сказала, глядзячы па тэлевізары купалаўскую «Паўлінку»:

— Гэта ж трэба, не глядзяць, каб чалавек добры быў, а хутэй у кішэні мацаюць. У грошах шчасце знайсці захацелі.

Іван Кот — каваль. Пры панах коней каваў, нацягваў абручы на цэбры. Сяплюцца, бывала, вогненныя пырскі, выходзяць з-пад рук майстра надзвычайна добрыя — зносу ім няма — падковы для панскіх скакуноў...

Цяпер калгасны каваль выкоўвае нарогі да трактарных плугоў, разам з механізатарамі рамонтне трактары, камбайны, прычэпы інвентар. За работай, бывае, забудзецца, што і дамоў пара.

На твары каваля глыбокі адбітак пакінулі гады. Ён ужо на пенсіі, але кожны дзень спяшаецца ў кузню. Чаму чалавек працуе? Дома ж у яго дастатак. Як заслужаны калгаснік Іван Кот карыстаецца ўсімі льготамі, добра зарабляюць сыны-шафёры. Не, праца для старога каваля не проста кавалак хлеба надзеянага, проста без работы яму жыццё нямілае. І такія, як Іван Кот, у Кватарах усе людзі.

Заможнае жыццё, новы светапогляд, новыя адносіны да працы, культура побыту, цяга да ведаў — усё гэта прынес у вёску савецкі лад.

П. АБРАМОВІЧ.

г. п. Берастовіца.

Прадукцыя Мінскага завода электронна-вылічальных машын заваявала прызнанне ў Савецкім Саюзе, яе з ахвотай купляюць краіны-члены СЭУ, яна экспартуецца ў некаторыя капіталістычныя краіны. У сёрыяную вытворчасць запусчана машына «Мінск-32», а інжынеры працуюць над стварэннем новай, яшчэ больш дасканалай электронна-вылічальнай машыны. НА ЭДЫМКУ: інжынеры-наладчыкі (справа налева) Людміла ЗАЛАТАРЭВІЧ, Ісаак ФРЫД, Людміла АНДРЫЕУСКАЯ, Віктар ЧЫЧКОУ, Генадзь ШУЛЬГА, Галіна ЯРМАК, тэхнік-наладчык Мікалай ГУРСКІ і інжынер-наладчык Леанід ПАУЛАУ за наладкай ЭВМ.



ВІНШАВАННІ РАДЗІМЕ

Віншум увесь савецкі народ з вялікім святам — 53-й гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Жадаем яму далейшых поспехаў у будаўніцтве новага камуністычнага грамадства. Няхай жыве мір і дружба паміж усімі народамі і краінамі!

Марыя і Іосіф ТРАФІМАВЫ.

Паважаныя таварышы з «Голасу Радзімы» і Беларускага таварыства!

Віншум вас з 53-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая абвясціла мір паміж народамі ўсяго свету, адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва, эру сацыялізма. Мы жадаем вам усім даўгалецця, здароўя, вялікіх поспехаў у вашай рабоце.

Канада. Марыя і Мікалай МАЦКЕВІЧЫ.

Віншую сваю родную БССР, віншую ўсе народы Савецкага Саюза з найвялікшым святам—53-й гадавінай Кастрычніцкай. Жадаю мірнай працы, вялікіх поспехаў і шчасця. Сёлетні год асобы, левінекі. Прайшло стагоддзе з дня нараджэння вялікага правадчыра. Гэтую знамянальную дату мы належным чынам адзначым вясною. Нельга думаць аб Кастрычніцкай рэвалюцыі, не думаючы аб Леніну.

ЗША. Уладзімір КЛІШЭВІЧ.

У нас ведзецца большая работа па падрыхтоўцы к празднованню 53-й годавішчы Вялікай Окцябрскай рэвалюцыі. Стаялося аб'яднае сабрание членов клуба. На нем абсуджаліся розныя арганізацыйныя пытанні. Было рашана напісаць в адрас Беларускага таварыства па культурным сувязям с савецкімі землякамі з рубжком і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» наступнае поздравленне:

«Уважаемые соотечественники!

Мы, члены Американо-русского объединенного социального клуба города Кливленда, приветствуем и поздравляем нашу Родину — Советский Союз с 53-й годовщиной Великого Октября!

Желаем ей процветания и дальнейших успехов в строительстве нового, коммунистического общества, в борьбе за мир во всем мире! Желаем, чтобы в будущем между народами Советского Союза и Соединенных Штатов было больше взаимопонимания, чтобы огромные возможности этих двух стран были направлены на благо своих народов и народов мира!

Комитет клуба города Кливленда».

США. Андрей ДОРОФЕЕВ.

В ЭТОМ году я впервые побывала в Советском Союзе. Сбылась моя давнишняя мечта — я увидела Родину моих родителей. До сих пор кажется, что все это мне приснилось. Никогда не забуду, как затрепетало мое сердце, когда наш туристский автобус подъехал к гостинице в Ровно и я увидела целую толпу встречавших меня родных. Ко мне приехали 38 человек, среди них была даже старенькая тетя—старшая сестра отца, а ей уже 83 года. Самому же младшему в этой группе было 4 года. Встречали с цветами, улыбками и... слезами.

Вечером мы все вместе ужинали в ресторане гостиницы, где остановились мои

родственники, и почти заполнили весь зал. Было очень весело, много тостов и песен, и мы разошлись поздно вечером. Весь следующий день я провела с родными—обедала с маминими, а ужинала с папиними. Два дня пролетели, как мгновение, и нужно было прощаться, а это было нелегко.

Дома, в Детройте, родители ждали меня с нетерпением. Когда я приехала, мы проговорили до рассвета. Я рассказывала им о том, что увидела на их Родине—про красивые многоэтажные города, в которых масса зелени и такой чистый воздух, про большие магазины и отличный транспорт, про то, какие возможности имеются для учебы, работы и развлечения. И в первую очередь

о том, как мне понравились советские люди, трудолюбивые, гуманные. Они готовы сделать все, чтобы укрепить мир во всем мире. Я рассказывала своим родителям о городах, которые видела,—о Москве, Ленинграде и, конечно, о Минске, где так тепло и сердечно принимали нашу туристскую группу. Да, дни, которые мы провели в столице Белоруссии, были действительно солнечными!

В ближайшее время собираюсь съездить в Канаду, там живут наши знакомые. Отведу им гостинцы с Родины—сушеные грибы и ягоды, семечки, мед. Для нас все это лакомство.

У нас уже осень, начали опадать листья. Это грустное зрелище, а мне еще невесело оттого, что приходится снова привыкать ко всему. На работе у меня «новость»—мы теперь работаем на час больше. Живу надеждой снова приехать в СССР, побыть в селе, где родился мой отец и мать, встретиться с родными и знакомыми.

США. Ольга ОСИЮК.

Н ЕКАЛЬКІ дзеі быў у ад'ездзе і, з'явіўшыся дадому, знайшоў два пакеты кніг з Мінска. Хуценька адкрываю іх і бачу «Аповесці» Васіля Быкава, «Анталогію беларускага апаўдана», творы Міколы Лупсякова, Ніла Гілевіча, Уладзіміра Дубоўкі. Спяшаючыся, перагортваю старонкі то адной, то другой кнігі, каб хоць павярхоўна азнаёміцца з іх зместам.

Беларускія кнігі шчыльна вяжуць мяне з маім дарогім і любым народам, бясконца прыгожай Беларуссю. Як тут не ўспомніць словы Янкі Купалы:

Я ад вас далёка,
бацькоўскія гоні,—
На чужое неба ўжо гляджу
сягоння
Але думкай, сэрцам толькі
вас я знаю,
Як і жыў, жыву я ў сваім
родным краі.
І няма на свеце так
вялікай меры,
І няма на свеце так
каваных дзвераў.
Каб хоць на часіну —
ў будні ці ў надзеі—
Беларусь са мною
разлучыць пасмелі!

Зноў гартаю старонкі, гляджу і не магу наглядзецца—вось яна, беларуская кніга. Магутнай прозай і характаром Беларускай паэзіі зараз можа ганарыцца. А быў час, калі наша прыгожая мова праследавалася і забаранялася. Яе называлі мужыцкай, хамскай, лічылі непрыгоднай для прапаведзеі у храмах. Цяпер кожнаму выдаючы, што беларуская мова, як і беларускі народ, мае вялікую будучыню.

Але вось сярод кніг заўважаю вялікі і тоўсты том у футарале. Адкрываю і не веру сваім вачам: перада мной першы том Беларускай савецкай энцыклапедыі. Гэта значная падзея ў жыцці народа, бо, як сказана ва ўводзінах, Беларускай энцыклапедыя выдаецца ўпершыню ў гісторыі беларускага народа.

У першым томе гэтай цудоўнай энцыклапедыі 619 старонак з многімі картамі, малюнкамі і партрэтамі людзей.

Артыкул «Акупацыйны рэжым» апісвае зверствы гітлераўцаў на Беларусі. Тут жа змешчаны фотаздымкі, перахвачаныя або знойдзеныя ў фашыстаў. Шыбеніца... Гітлеравец вешае юнака са звязанымі рукамі. Другі салдат стаіць побач і любяцца страшэнным злачыствам. На той жа шыбеніцы ўжо вісіць маладая беларуская дзяўчына. Яшчэ і яшчэ дакументальныя фотаздымкі: маленькая дзяўчынка каля мёртвай маці, жудасныя малюнкi расстрэлу, горы трупаў... Акупацыя Беларусі гітлераўскімі катамі—крывавая старонка ў яе гісторыі.

З задавальненнем я пазнаёміўся з артыкулам «Адаенне», значная частка якога прысвечана народнаму беларускаму адзенню з даўніх да нашых часоў.

Першы том Беларускай савецкай энцыклапедыі заклочае ў сабе шмат найцікавейшай інфармацыі. Жадаю яе рэдакцыйнай калегіі вялікіх поспехаў у далейшай рабоце. А рэдакцыі «Голасу Радзімы» сардэчна дзякую за бяспэжны падарунак.

**Іван ТРАСЕВІЧ,
свяшчэннік.**

ЗША.

СЛОВЫ СЯБРОЎ

ЯНКА ШКРАБ, ЗША:
...Мільёны год існуе зямля, тысячы год чалавек на ёй быў прыгнечаны. Толькі Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя паклала канец эксплуатацыі. Цяпер нельга і параўнаць былую царскую Расію, з якой ніхто не лічыўся, з СССР, сімвалам шчасця ўсіх народаў. Савецкая краіна—нібы зорка, якая паказвае шлях да лепшага жыцця.

НАДЗЕЯ і РЫГОР МАРТЫНЮКІ, КАНАДА:
...Упершыню пасля 30-гадовага знаходжання ў капіталістычным «раі» мы набылі на Радзіме і пераканаліся ў тым, што марксізм-ленінізм не утопія і не толькі тэорыя—гэта на справе створаны будынак сацыялізма, які няспынна ўдасканалваецца.

ІВАН СІНЯУСКІ, ФРАНЦЫЯ:

...Вядома, у якім цяжкім стане я пакінуў сваю Радзіму да рэвалюцыі. І такое становішча працягвалася б яшчэ доўга, калі б не прыход да ўлады партыі Леніна. Пад яе кіраўніцтвам мой народ скінуў спрадвечныя ланцугі рабства. Беларусь з адсталай, цёмнай ператварылася ў культурную, перадавую краіну, пакінуўшы за сабой многія еўрапейскія дзяржавы.

ПЁТР ГЛУШКО, ЗША:
...Маладая людзі жывуць у СССР і веселяцца так, як трэба чалавеку другой паловы XX стагоддзя, чалавеку, якому належыць будучыня. Аб наркотыках і іншых «мудрасцях» Захаду не ведаюць і ведаць не жадаюць.

ЯДВІГА СІРАЦІНСКАЯ, АўСТРАЛІЯ:

...Ва ўсіх вёсках ёсць магазіны, а ў магазінах—прадукты розныя, цукеркі, віно, адзенне, абутак. Не так, як пры Польшчы, калі за кожнай дробязцю прыходзілася ехаць у горад. А цяпер на месцы ўсё—і магазіны, і школа, і бібліятэка, і клуб. Не трэба хлонцам і дзяўчатам хадзіць па хатах і праціцца, каб хто пусціў на вечарынку. У кожным клубе баяны, гітары, калі ласка, бярыце, іграйце, веселяцеся. Вось якое жыццё.

нашы госці • нашы госці • нашы госці • нашы

«ХАЧУ, КАБ ПРЫЕХАЎ СЫН»

Жыццё ў Іосіфа Сарокі складалася цяжка. Вандраванні ў першыя гады вайны, смерць дзвюх дачок, удзел у баях з нямецкімі фашыстамі ў Італіі пад Монтэ-Касіна... Быў ён тады капітанам у супрацьпаветранай артылерыі польскай арміі. Пасля вайны апынуўся ў чужой краіне. Ні грошай, ні работы, ні даху над галавой. І ніякіх перспектыв. Адправіўся ў Англію ў надзеі атрымаць хоць якую-небудзь работу. Там спасцігла расчараванне—у краіне хапала сваіх беспрацоўных, і англійскія прадпрыемствы не хацелі прымаць чужынца, які не ведаў мову і, тым больш, паходзіў з Расіі.

Нарэшце, пасля доўгіх пошукаў удалося ўладкавацца на адну з сельскагаспадарчых ферм чорнарабочым. У 1948 годзе да Іосіфа Антонавіча прыехала з Афрыкі сям'я, і зноў паўгалоднае існаванне, пошукі заробку.

Ішлі гады. Але дзе б ні быў Іосіф, яго не пакідала думка аб сустрэчы з Радзімай, з блізкімі людзьмі. Ажыццявіць гэту мару было вельмі цяжка. Працэнты за пабудаваны ў крэдыт дом узраслі з неверагоднай хуткасцю. Не магло быць і гавор-

кі аб зберажэннях. Стала лягчэй, калі сын Леанід пайшоў працаваць на аўтамабільны завод. Доўг сяк-так пагасілі. Вось тады і пачаў Сарока клапаціцца аб пездцы ў Савецкі Саюз.

Наша сустрэча адбылася ў стрыечнага брата Іосіфа Антонавіча ў вёсцы Зельзень Пружанскага раёна. Нельга было слухаць яго расказ без хвалевання. І мне, які нарадзіўся і вырас на сваёй зямлі, не ведаў разлука з ёй, стала крыху больш зразумела, якое гэта пакутлівае пачуццё—сум па Радзіме, што не могуць загнушыць ні вялікая адлегласць, ні час.

Але калі Іосіф Антонавіч пачаў гаварыць аб уражаннях ад пездкі, адразу ж вочы яго павесцілі.

— Паехаў, — расказвае ён, — на свой хутар, дык і месца таго не пазнаў. Усё змянілася. Навокал шырокая калгасная палі, збажына сцяной стаіць. Дырэктар саўгаса і механізатары скардзяцца, што камбайны псуюцца, такое густое жыта. Успамінаю, жыў некалі са мной побач замомны селянін. Нівы нашы таксама былі побач. Толькі ў яго зямля добрая, угноеная, а ў мяне адзін пясок. Дык у час

уборкі, каб не было сорамна перад людзьмі, я стараўся паставіць столькі ж мэндлікаў, колькі ў яго. Але аб тым, што намалочваў я з іх у чатыры—пяць разоў менш, нікому не гаварыў.

Памаўчаўшы, Іосіф Антонавіч дадае:

— Цяпер у Беларусі калгаснікі жывуць замомна. Нават на фермах свінні не ядуць тое, што даводзілася некалі есці беларускаму мужыку.

Затым Іосіф расказвае аб сувязях з Беларуссю. Успамінае нашу газету.

— Большасць суайчыннікаў не верыць тым, што паклёпнічае на Савецкую краіну. Але калі гаварыць шчыра, іншы раз у мяне ўсё ж закрывалася думка, ці ўсё ў вас добра, як піша «Голас Радзімы». Тое, што я ўбачыў тут, развясела ўсе сумненні. Мы ж ведаем, як пацярапеў беларускі народ у гады акупацыі. А цяпер адноўлена не толькі разбураная вайной, але па ўзроўню жыцця вы даганяеце самыя перадавыя капіталістычныя краіны. Хочацца мне, каб мой сын прыехаў сюды і на ўсё паглядзеў.

Накінуўшы куртку на плечы, Іосіф Антонавіч праводзіць мяне да варот, махае на развітанне рукой:

— Да сустрэчы!

А. МАЛАХАЎ.



Магілёў. Новыя жылыя дамы на праспекце Пушкіна.

САМЫ ПРЫГОЖЫ

Тыпавы праект, на якому забудовваецца цэнтр калгаса імя Горкага, улічвае ўзросшыя эстэтычныя запатрабаванні селяніна. Новы пасёлак вырастае там, дзе цяпер вёска Пархімавічы, і аб'ядае быць адным з самых прыгожых у Берастэвіцкім раёне. Цэнтр яго, згодна з планам, размешчана на ўзгорку, непадалёк ад калгаснага стадыёна. Тут узведзены ўжо два галоўныя будынкi: дом культуры з глядзельнай залай на 400 месцаў і школа на 190 месцаў. Школа ўжо здадзена ў эксплуатацыю, а ў доме культуры вядуцца аддзеланыя работы. Будаўніцтва дома культуры фінансуе калгас, на яго выдаткуецца 225 тысяч рублёў.

Не парушаюць ансамбль і двухпавярховыя дамы, што вырастаюць побач са школай. Адзін з іх будзе закладзены ўжо сёння. У перспектыве прадуладжана пабудоваць яшчэ некалькі двухпавярховых будынкаў — жылых і культурна-бытавога прызначэння.

ЁСЦЬ ТАКІ ГАРАДОК...

Упершыню ў пасёлку Беразінскае, што на Міншчыне, мне давялося пабываць гэтым летам.

...За Маладзечна асфальтаваная стужка дарогі ад вёскі да вёскі бязь сярэдніх узгоркаў, на якіх раскінуліся калгасныя палі, міма кучаравых квадратаў садоў. Потым мясцовасць прыкметна паніжаецца, на буррай зямлі сям-там пабліскаваюць ручайкі стокавай вады ў пракапаных меліяратарамі каналах. Пачынаецца балота.

Нечакана з-за павароту адкрываецца незвычайны малюнак: да самага гарызонту раскінулася чорная раўніна. Людзей на ёй не відаць, але ва ўсім адчуваецца іх прысутнасць. У некалькіх месцах на сотні метраў расцягнуліся вялізныя бурты тарфакрошкі. Над імі схілілі свае доўгія шыі механічныя пагрузчыкі — яны перасыпаюць торф у чыгуначныя вагоны. Далей, за буртамі, па чорнай цаліне павольна рухаецца караван вялікіх торфаздабываючых аграгатаў.

— Як уражанне? — пытаецца мой спадарожнік, інжынер торфабрыкетнага завода. — Вось тут, на гэтых палях, адзін наш завод нарыхтоўвае за сезон столькі торфу, колькі ўся Швецыя — трэцяя ў Еўропе, акрамя Саветаў Саюза, торфаздабываючая дзяржава. Мільён тон за лета! А якіх-небудзь тры дзесяцігоддзі назад, пры буржуазнай Польшчы, тут была такая багна, што ні праісці, ні праехаць. Старыя расказваюць, як тады касілі на гэтых мясцінах. Кожны гаспадар меў у сваім карыстанні кавалачак балота, і калі лета выдавалася не асабліва дажджлівае, заказвае вышэй калашыны і ідзе выкошваць рэдкую асаку паміж гнілым хмызняком і бяздоннымі прорвамі з чырвона-чорнай вадой. Потым на жэрдак сена гэта сушыць выносілі аж на за некалькі вёрст...

І вось наша «Волга» мінула ажурную металічную арку з надпісам: «Пасёлак Беразінскае». Першае пацудзе — нібы ўязджаеш у цяністую алею зялёнага парку. Уздоўж асфальтаваных вуліц і акуратных тратуараў у некалькі рады ў кожнага боку шумяць лістотай гаманлівыя таполі, беластволь-

ныя бярозы, сакавіта-зялёныя каштаны і ліпы, акацыі, бэз. Пазней мне расказалі смешную гісторыю, звязаную з гэтым багаццем зеляніны. Прыехаў некалькі студэнтаў сафтаграфавання і ўзяўся сфатаграфаванне вуліцы, на якой знаходзіцца заводакіраўніцтва. Адшчоўкаў усю плёнку, а праз некалькі дзён пазваніў на завод і з прыкрасцю ў голасе сказаў: «Рэдактар адмовіўся публікаваць здымак! Мне, кажа, не джунглі патрэбны, а будынкі».

Сапраўды, з-за буйных кронаў дрэў з тратуара цяжка разгледзець ніжнія паверхі дамоў, якія пабудаваны па дэкладнаму архітэктурнаму плану. Пасёлак кампактны, таму размяшчэнне асноўных грамадскіх і адміністрацыйных будынкаў у яго цэнтры вельмі да спадобы жыхарам. Тут знаходзіцца заводакіраўніцтва, пошта, бальніца. Непадальку ад цэнтральнай плошчы — сярэдняя школа, дзве сталовыя. Будуецца кафэ. Крыху далей, ля ўваходу ў парк, па вечарах прывабна ззяе агнямі заводскі клуб. З паркам мяжуе вялікі грамадскі сад, у якім размясціліся два прыгожыя будынкі: дзіцячы сад і яслі.

Не менш клопату прававілі праекціроўшчыкі і будаўнікі аб стварэнні бытавых зручнасцей для дарослых жыхароў гэтага невялікага гарадка. У дамах рабочых газ, водаправод, цэнтральнае ацяпленне, тэлефон. У магазінах можна купіць любую патрэбную рэч — ад матцыкла, тэлевізара і мэблі да ўсіх відаў харчовых прадуктаў. А калі каму спатрэбіцца, напрыклад, адрамантаваць радыё ці пашыць модны касцюм — калі ласка, заходзьце ў мясцовы камбінат бытавога абслугоўвання або проста выклікайце майстра дамоў.

Гасцям пасёлка з задавальненнем раскажуць аб мясцовай музычнай школе. Пяцьдзсят хлопчыкаў і дзяўчынак з Беразінскага і навакольных вёсак займаюцца тут па чатырох музычных спецыяльнасцях. Настаўнікам, нядаўнім выпускнікам Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі і музычных вучылішчаў, ужо сёння ёсць чым ганарыцца. Першыя выхаванцы вучацца ў музычных вучылішчах. Гэта баяністы Валеры

Юшкевіч і Раман Жабінскі, дзеці рабочых завода.

У кароткія часы першай сустрэчы з Беразінскім мне не давялося блізка пазнаёміцца з яго заснавальнікамі і сённяшнімі гаспадарамі. Гэтыя працавітыя людзі за 10—15 год не толькі да непазнавальнасці змянілі наваколле, асушыўшы 9 тысяч гектараў дрыгвы ў пойме Заходняй Бярэзіны і пабудавалі на пустэчы магутны завод і пасёлак, яны змяніліся самі.

Новая сустрэча з пасёлкам і яго жыхарамі адбылася зусім нядаўна.

Халодны кастрычніцкі вецер шуміў за вокнамі канторкі механічнага цэха, зрываў з марага галля апошнія рэдкія лісты. Можна менавіта з-за гэтай вольскай няўтульнасці так глыбока краналі душу ціхіх словы старога каваля Васіля Казлоўскага. Ён успамінаў пра сваё нялёгкае юнацтва:

— Сям'я ў бацькі была невялікая, але не памятаю, каб калі-небудзь у хаце было хлеба ўдасць. Працаваў з ранку да цямна, а збяраў ураджай, сабе, бадай, нічога і не застаўца. Што ні купіць — пуд хлеба аддай. Кубаметр дроў каштаваў два з палавінай пуды жыта. Столькі ж трэба было заплаціць за пуд солі. За запалкі, газу, махорку плацілі самым каштоўным — хлебам. А цяпер я кваліфікаваны рабочы, зарабляю больш за сто рублёў у месяц, акрамя прэміяльных. Дзеці школу паканчалі і таксама маюць добрую работу.

— Ды чаго параўноўваць, Васіль, — дадае другі старажыл, слесар Павел Цярэшка. — Багата сёння жывуць людзі. Памятаеш, некалькі перад прафсаюзнай канферэнцыяй падлічылі мы, колькі чаго ёсць у пасёлку. Жыллём, бадай, усе забяспечаны. У кожнай кватэры радыё, у большасці тэлевізары, халадзільнікі, газ, ванны. У пасёлку звыш 70 матацыклаў, каля дзiesiąтка ўласных аўтамабіляў. Завод штогод больш 20 тысяч рублёў адпускае на жыллёвае будаўніцтва і добраўпарадкаванне пасёлка.

— Хіба ж адзін наш пасёлак — усё навокал ажыло пасля вызвалення ад панскага прыгнёту, — зноў павёў гутарку стары каваль. — Завітайце да

нас, у вёску Рабінавае. Людзі ў добрых хатах жывуць. Бацька мой усё жыццё дошах на падлогу не мог купіць, а я з дапамогай сельсавета і завода за лета новы пяціцэнак паставіў. Мы ўжо не здзіўляемся гэтаму, лічым, што інакш і быць не можа. А вось наш былы аднавясковец Ермаковіч, што прыязджаў у госці з Амерыкі, ніяк не мог паверыць сваім вачам. Хадзіў па вёсцы, паціскаў рукі знаёмым і ўсё казаў: «Мне здаецца, што я ўбачыў казку».

Мне давялося сустрэцца са сваяком Сямёна Ермаковіча — начальнікам транспартнага цэха завода Станіслава Купрэчыкам. Ён раскажаў пра лёс сваіх родзічаў. Два браты і сястра Ермаковіча, што жывуць у гэтых месцах, цяпер на пенсіі. Дзве пляменніцы сталі настаўніцамі, а трэцяя — аграномам, адзін пляменнік працуе дырэктарам сярэдняй школы, другі — газэлектраваршчыкам. Шасцёра дзяцей яго трэцяга брата Іосіфа атрымалі сярэдняю спецыяльную адукацыю і працуюць у розных месцах рэспублікі.

Дарэчы, сімвалічна тое, што з гэтага некалі глухога кутка Заходняй Беларусі выйшлі дзiesiąткі інжынераў, урачоў, вучоных. У суседняй з Беразінскім вёсцы Дайнова жыве сям'я сялянкі Ліштвана. Сын яго Іван раней працаваў на торфабрыкетным заводзе, потым скончыў аспірантуру пры Акадэміі навук БССР, атрымаў званне кандыдата тэхнічных навук, а неўзабаве і доктара. Цяпер ён прафесар аднаго з інстытутаў.

...Пры развітанні з новымі сябрамі на памяць зноў прыйшлі словы ўсхваляванага суайчынніка, што жыве зараз у Злучаных Штатах. Не, Сямён Мацвеевіч, вы бачылі не казку. Гэта рэчаіснасць нашага беларускага краю. А тыя, хто зрабіў гэту казку былі, упэўнены, што заўтрашні дзень будзе яшчэ прыгажэйшым.

В. ХАДАСОУСКІ.

БУРКЛІВАЯ МІС

Тысячы турыстаў штогод прыбываюць у Саветскі Саюз з розных куткоў свету. У складзе турысцкай групы з Англіі летам гэтага года наведвала нашу краіну і міс Караліна Зеебом. Аднак у адрозненне ад большасці турыстаў яна не займалася новага аблічча Масквы. Вярнуўшыся ў Англію, міс Зеебом адказала на саветскую гасцінасць нудным бурчаннем і пакалёніцкім патыханнем на старонках англійскай газеты «Гардзіян».

Ніжэй мы публікуем у скарачаным выглядзе два пісьмы абураных англійскіх чытачоў, якія наступілі ў адрас газеты «Гардзіян».

Том БОЙД:

«За казачна нізкую плату ўзровень абслугоўвання нашай групы быў наапаганчаны таго, чым давялося б карыстацца ў Вялікабрытаніі або Амерыцы. Няўжо міс Зеебом забылася, адпускаючы свае рэплікі ў адносінах «самага глыбокага метра», аб тым, што кожны метрапалітэн, які існуе ў трох цэнтральных гарадах Саветаў Саюза, настолькі выдатны, што лонданскае метро з устарэлымі вагонамі, больш падыходзячымі для перавозкі жывёлы, у параўнанні з ім пакажацца брудным. А чаму яна прамаўчала і аб самым лепшым у свеце і бясплатным медыцынскім абслугоўванні?»

Бернард ГЕНРЫ:

«Два гады таму назад разам з жонкай я пабываў у Маскве і Ленінградзе... Ніхто ніколі нас ні за што «не папракаў». Я зрабіў больш за сто здымак, і ніхто не забараняў мне фатаграфаванне. Мы не ведалі рускай мовы, але пацудзе добра зчыліліся было відавочным».

А. ГРЫГОР'ЕВ.

Аколіца.
Фотаэціюд К. ЯКУБОВІЧА.
Ніна ТАРАС

Сувенір

Прыехаў к нам госць з-за
границы—

Як луны, пабялелыя скроні...
У шчолці ўзяў ён зямліцы
І палажыў на далоні.
І доўга глядзеў чагосьці
На гэты драбочак маленькі...
Навешта табе, мілы госцю,
Зямлі беларускай жменька!
Тут золата не іскрыцца,
На ёй не растуць мімозы...
Што ўбачыў ты ў гэтай зямліцы
І леш на далонь свае слёзы!
Чаго разглядаеш старанна
Звычайную —
Гладзіш з любоўю!..
Фашыстамі ўся растаптана,
Яна і прасякнута кроўю
Адзіных,

любімых,

каханых, —

Сыноў і братоў, і нявестак, —
Забітых,
Закатаваных,

І тых, што прапалі без вестак.
Ад болю зямля стагнала...
Ды госцю мы рады шчыра:
У нас ёсць дарункаў нявала,
Выдатных для сувеніраў:
Яскравых,

бліскучых,

павучых, —

Мы іх рыхтавалі сардэчна, —
Для транспарту — лёгкіх і
зручных,

Для памяці — шчырых,
навечна...
А ён непрыглядны драбочак
Дрыжачай худой рукою
Завязваў у вузлячок.
А слёзы ліліся ракою.

госці • нашы госці • нашы госці • нашы госці • нашы госці

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

Маці і дачка. Ганна Аскірка і Нэнсі Фестарыні. Ганна Сцяпануна нарадзілася і некаторы час жыла ў Беларусі, радзіма Нэнсі—Канада. Яны і прыехалі да нас з гэтай краіны.

...Праз многа год Ганне Аскірка зноў давялося пабываць у Малечы, на радзіме бацькоў. Нэнсі ніколі да гэтага не была ў Беларусі. Маці ўсё, што бачыла, параўноўвала з тым, што засталася ў яе памяці ад дарэвалюцыйных часоў, калі яна паехала за акіян. Для дачкі гэта быў зусім новы, ніколі раней не зведаны край. Успамінаючы мінулае, Ганна Сцяпануна час ад часу выцірала хусцінкай няпрошаныя слёзы. Нэнсі дзямлілася сваімі ўражаннямі спакойна.

«Я вельмі шчаслівая, што мне давялося хоць на старасці пабачыць сваякоў, сустрэцца з сябрамі дзяцінства, паглядзець сваімі вачыма на новы свет, які вы пабудавалі», — гаварыла Ганна Сцяпануна. Нэнсі з групай канадскіх турыстаў на працягу двух тыдняў знаёмілася з

выдатнасцямі Масквы, Ленінграда, Кіева, Ялты, пабывала ў Петрадварцы, любавалася яго сусветна вядомымі фантамамі, агледзела скарыніцы Эрмітажа, была на балеце «Лебядзінае возера» і ў маскоўскім цырку, зрабіла марскую экскурсію па Чорным моры.

У Малечы маці і дачка жылі ў сястры Ганны Соф'і Прыгодзіч. Соф'я Сцяпануна і яе муж Васіль Емяльянавіч ужо на пенсіі. Яны выхавалі траіх дзяцей. Яўгенія скончыла Брэсцкі педагогічны інстытут і працуе выкладчыцай фізікі ў мясцовай сярэдняй школе. Валяціна пасля заканчэння Мінскага інстытута замежных моў паехала ў Драгічын, дзе выкладае англійскую мову. У нашай гутарцы з Нэнсі Валя нярэдка выступала ў ролі перакладчыцы. Сын Прыгодзічаў Іван—слесар-наладчык саўгасных майстэрняў. Гэты хлапец—майстар на ўсе рукі. У перыяд жыва ён сеў за штурвал зернеўборачнага камбайна. Нэнсі разам з Валяй пабывала на саўгасных палях, пракацілася на камбайне Івана. На яго машыне тады раз'язваўся чырвоны вымпел, якім адзначаюць перадавіка ўборкі. Сёлета ў Малечы было па-

сеяна 1960 гектараў зерневых. Некалі пад пшаніцу сяляне адводзілі асобныя невялікія кавалкі зямлі — гэта культура не вызначалася высокай ураджайнасцю. Цяпер пад ёй занята 698 гектараў, і ўраджай з кожнага гектара збіраюць па 33 цэнтнеры. Нядрэнна ўрадзілі жыта, ячмень, іншыя культуры. І гэта на тых землях, дзе некалі была багна. А бясплодныя пяскі, на якіх раней дэрэмна біўся малазямельны сялянцін, цяпер аддадзены ў фонд дзяржавы. Тут цягнуцца ўверх стройныя пасадкі сасны. А каб адрэгуляваць водны баланс, непадальку ад Малечы ствараецца буйное вадасховішча, дзе будуць разводзіць рыбу і вадаплаўную птушку.

Змяніўся і знешні выгляд вёскі. Вакол саўгаснай канторы вырас пасёлак гарадскога тыпу, тут будуецца дамы з усімі камунальнымі зручнасцямі. Асобныя з гэтых будынкаў ужо заселены рабочымі. Цяпер у саўгасе «Малеч» асталася спецыяльная будаўнічая арганізацыя—перасоўная механізаваная калона № 17. Яна не толькі ўзводзіць жыллыя дамы, жывёлагадоўчыя і іншыя памяшканні. У яе задачу ўваходзіць і будаўніцтва дарог. Ужо цяпер раўныя цэнтры—горад Бярозу і Малеч звязвае дабротная гравейка, якая праходзіць таксама праз цэнтр саў-

гаса «Бярозаўскі»—вёску Кабакі. Другая дарога будзе закончана на адрэзку Горск—Малеч. У наступным годзе тут роўнай стужкай праляжа асфальт.

Аб чым яшчэ моцна раскажаць Аскірка і Фестарыні сваім сябрам і знаёмым у Канадзе? Можна, аб тым, якая ў Беларусі расце, як сказала Ганна Сцяпануна, «прыгожая, здаровая і вясёлая моладзь». Або аб беларускім вяселлі, якое сплучае ў сабе старадаўнія абрады з новымі традыцыямі, аб радасці і шчасці нявесты і жаніха і іх бацькоў. Прайшлі тыя часы, калі сем'і ствараліся па разліку, калі галоўным у шлюб было не каханне, а пасаг нявесты.

Напярэдадні ад'езду ў Канаду Нэнсі Фестарыні з Валяцінай Прыгодзіч пабывала на сустрэчы з настаўнікамі Малечкай сярэдняй школы. Нашы педагогі раскажалі аб сістэме адукацыі ў Беларусі, адказалі на пытанні Нэнсі, выслухалі яе расказ аб пастаноўцы навучання ў канадскіх школах. Сустрэча гэта была вельмі цёплая, дружэлюбая. На памяць аб ёй канадскай настаўніцы ўручылі сувеніры, у тым ліку шкатулку з адлюстраваннем Брэсцкай крэпасці. Нэнсі Фестарыні сардэчна падзякавала за аказаны ёй і яе маці прыём на беларускай зямлі.

Я. СЯЛЕНА.



For the beginning see issues Nos. 37-43)

It was too late to do anything, heavy boots were tramping across the yard and he crawled into the sooty ashpit, scraping his lips on the side, and crouched down out of sight as some people entered the outer room. He held his breath as he heard strange voices—Germans, two or more. The peasant did not understand them, or did not want to—Ivan could hear everything and needed no interpreter.

«Where is he? Who ran in here?» shouted one German.

«Just now, I saw him!» another insisted.

«Gentlemen, I don't know what you're talking about. There's nobody here. What do you mean?»

Ivan immediately felt easier—the peasant, thank God, would not give him away; that was luck, anyway, perhaps they would not find him. He pressed close to the wall of the ashpit, rolled himself up into a ball and practically stopped breathing. The Germans shouted more loudly and cursed, a child in the corner began crying, a woman jumped down from somewhere, apparently from the top of the stove, and began to soothe it. One of the Germans, rattling his rifle bolt, ran into the room—a shadow passed the stove—the children cried more loudly still, the wooden bed creaked, probably the Germans were pulling the bedclothes off it. The Germans in their jackboots made a lot of noise, they glanced at the stove, rattled the wamper and flashed an electric torch into the ashpit. The light struck the back wall of the pit and Ivan crouched well to the side expecting at any moment to hear one of the Germans shout «Raus!»¹ But the light was weak (the battery must have run down), the Germans didn't see anything and stamped away. Their footsteps faded and they seemed to be searching the outer room. Ivan,

¹ Out! (Germ.)—Tr.

57

keeping dead still, expelled his pent-up breath and then began to breathe more freely, scarcely able to believe his ears—had he really got away with it?

The footsteps died away altogether and the only sounds were those of the mother and children sobbing beside the stove and then of their bare feet pattering across the floor to the window—the Germans were now talking in the yard. The peasant was saying something to the soldiers outside, probably sending them away. Very soon everything was perfectly quiet. Apparently the peasant came back into the outer room and his wife ran to meet him, saying something to him in very rapid tones and so upset she was almost crying.

«That's enough! Shut up!» her husband shouted.

The woman came back into the room and bustled herself with the children. Ivan was about to crawl out and find a more reliable hiding place when the housewife began whining in a scared voice.

«Petro! Petro! We're in trouble, Grisha's coming».

Ivan again stopped breathing, the farmer went out and for a moment Ivan could hear him. From the yard came a new voice, tauntingly respectful: «Goodday, Pan Petro!» The farmer answered the greeting with restraint and this was followed by a snapping sound as though someone was striking the shaft of his boot with a riding whip; then the same voice began again, in ordinary everyday tones, as though talking of some petty matter.

«Who are you hiding? Bring him out here!»

«I'm not hiding anyone, Neighbour Grisha! How could you say such a thing!»

«No one, eh? All right, we'll find out. Gamma!» shouted Grisha.

«I'm coming, Grisha».

«Who's Petro hiding? Tell me».

«How should I know? He's not hiding anyone».

58

«Not hiding anyone! You, Nastasia, tell me who your father's hiding».

«I don't know», answered a timid, childish voice.

«You don't know? We'll see», said Grisha with a calm but significant voice.

In the ashpit Ivan was in such a rage with the swine that he ground his teeth till his jaws ached. His one desire was to get and plant a dozen bullets in the bastard's belly. He did not know how many of them there were, and he was again filled with a premonition of evil: he realised that this man was no German and that he would do his work properly.

«Glukh, bring me some straw. And you, Zhupan. We'll soon find out where he's hiding».

Footsteps crossed the yard, somewhere nearby a door creaked, someone had probably run to a shed and Ivan realised what Grisha—may he die before Sunday!—had in mind.

«Will he really have the face to set fire to the house of one of his own fellow-villagers, one who calls him friend and neighbour?» Ivan wondered in agony.

Something rustled under the window, the light in the ashpit grew dimmer—they were piling up straw. Ivan told himself: then everything was quiet, no footsteps and no talk. Suddenly the woman screamed in mad despair, they might have been burning her and not the cottage. Immediately the children followed her example, the room filled with smoke and Ivan decided that the game was up—he would be burnt to death and the children with him. He would have to get out and shoot the blackguard, but he still had a faint hope that Grisha would not fire the house, that he was only scaring them. Then again, if he allowed the cottage to catch fire and then come out of his hole, would not that be too great a punishment for him and for the family that was shel-

59

tering him. Ivan did not know what to do, though he did know that he had to make a decision within a matter of seconds.

He would probably have crawled out of the ashpit (he was just going to) had not the woman run into the house, wailing and cursing. Before he could guess why, she was beside the stove.

«Get out! Get out!» she screamed through her tears, bending down to the ashpit. «They'll burn the house down because of you, damn you. Murderer, where did you come from? Get out!»

Ivan began to breathe freely, it was all over (although it was not the end he had expected), he pushed the submachine gun under the rubbish in the corner and crawled out. He was not angry with the woman, but it was a pity, and very disappointing that such a long and arduous journey had come to such a foolish end...

He crossed the threshold, calm and aloof. Four peasants in the yard gave him a wolf-like stare; one of them stood out among the others, a huge, gawky man in light-brown slacks and wearing a pale blue armband; that, presumably, was Grisha. He held a German carbine in his hands, Ivan recognised it by the bolt, and at the same time realised that the man would not kill him on the spot but would have to hand him over to the Germans.

And that is what happened.

10 Ivan's feeling of alarm did not leave him, he stood watching and listening, afraid the Germans would let the dogs loose. But time was passing and everything remained quiet. At last he convinced himself that the Austrian really had not betrayed them, that motorcyclists had not come across their track and were leaving the fugitives alone for the time being. They had, furthermore, probably

60

picked up the body of the madman so that they had something to return to the camp with. These thoughts gradually replaced the alarm and excitement but they brought other cares and plans.

The rock crevice was a sort of narrow winding corridor, leading them farther and farther uphill. They kept on climbing for some four hours or more. It grew colder and there was a slight singing in their ears—brought on by the height, most likely. The sun did not shine into that narrow crack, and finally the sparkling blue of the sky also disappeared behind the clouds; ragged wisps of mist clung to the sharp tops of the crags or raced overhead. A squally wind that was increasing in strength blew from somewhere, it was getting very cold and even walking did not warm them. From where they were they could not see how far they had travelled from the town, but Ivan felt that they had reached a good height, otherwise it would not have been so cold. Still, he did not put on the jacket that had the bread wrapped in it. He thought that the worst was still to come, that it would be much colder and they would probably have to cross snow. True, Ivan was not worrying much about himself, he could have walked much faster. Although he was tired, although his feet had been hurt by the stones and caused him pain, he was still capable of much more—how many times his great strength, his unfastidious nature and army training had saved him. It had often happened at the front and in the P.O.W. camp that when others had collapsed or weakened and dropped from hunger, fatigue and sleeplessness, he had stood up to it all. He had begun to think that on this occasion, too, he would be able to stand it, that he would cross the mountains (it did not enter his head that he would not be able to cross them). If only he remained alive he would be able to bear anything

61

as long as he was at liberty and not in the camp... But there was Giulia...

The girl was making a noticeable effort to keep up with him and did not now lag far behind, but he often stopped and looked back at her enquiringly and with caution. When Giulia felt his eyes on her she tried to smile in response, to pretend that everything was all right that she was not afraid and that she was not exhausted. Nevertheless her slow movements, which did not match her impetuous nature, were the most eloquent evidence of her extreme fatigue.

At last, as they turned a bend, they saw that the crevice that had given them shelter had come to a sudden end in a steep cliff. Little as they wanted to, they had to climb that bare cliff, open to the winds.

Ivan turned on to the steep slope, scrambled up it almost to the top and there dropped on to one knee and awaited Giulia. She climbed somewhat more slowly, her head bowed; Ivan supported himself with one foot pressed into the cliff and held out his hand to her. The girl grasped it with her soft, cold fingers and he pulled her up. They found themselves on a bare, steep rocky crest but had no time to look round. A strong wind struck them, ragged masses of mist came down from above and wrapped themselves around everything, a penetratingly cold haze shut out the sky, bathing them in a kind of cold steam. The mist, it is true, was not solid, and through the breaks in it gloomy cliffs loomed here and there; there were bright patches, too, in the distance, but they could not get a proper view of their surroundings. They stopped, and Giulia leaned against the cliff; it was colder than ever and the wind tore at their clothes and ruffled Giulia's hair. Ivan unrolled the yellow jacket on the ground, took out the bread and went over to Giulia.

62

«Oh, no, no, I very warm!» Her eyes suddenly came to life and sparkled as she turned them on the young Russian and she held out her hand to him. Without another word Ivan hung the jacket on her thin, pointed shoulders and the girl, wrapping it round her, shivered from cold as she pulled her head down into the collar. He sat down beside her.

«Il pane, the bread». She guessed his intention and swallowed her saliva in anticipation.

Ivan began by carefully studying the loaf, weighing it in his hand as though trying to determine its weight and estimate the ration they could allow themselves on this occasion; he heaved a sigh—the ration was a pitiful one. Giulia sat down and moved closer to him. Ivan was afraid of the loaf crumbling; he picked up a sharp splinter of rock and, after measuring the bread carefully, cut off a piece. The girl followed every movement of his fingers with joyful and tender devotion in her eyes, watching how he cut the bread and how he divided the piece he had cut into two equal parts, breaking a bit from one and adding it to the other.

«All right?»

«Sì, sì, all right».

Once again there was neither cold nor fatigue. Giulia's eyes gleamed as she waited impatiently for permission to eat her share. But Ivan, with enviable restraint, again broke off a small piece from one to make them equal.

«Turn round», he said at last.

She understood what he wanted and, without taking her hands from under the jacket, turned round while he put a finger on the piece that had had a bit added.

«Who for?»

«Russo!» she answered readily and turned back to him.

63

Ivan picked up his little portion carefully, she grabbed the other somewhat more quickly.

«Gràzie, thanks, Russo».

«Nothing to thank me for».

«Russo», Giulia called to him, chewing quickly and keeping the jacket wrapped round her. «What name you have? Ivan, yes?»

«Ivan», he agreed, somewhat surprised.

«Ivan! Giulia she guess. How she guess?»

«It's not difficult».

«Every Russo Ivan, eh?»

«Not all, but there are some. Many».

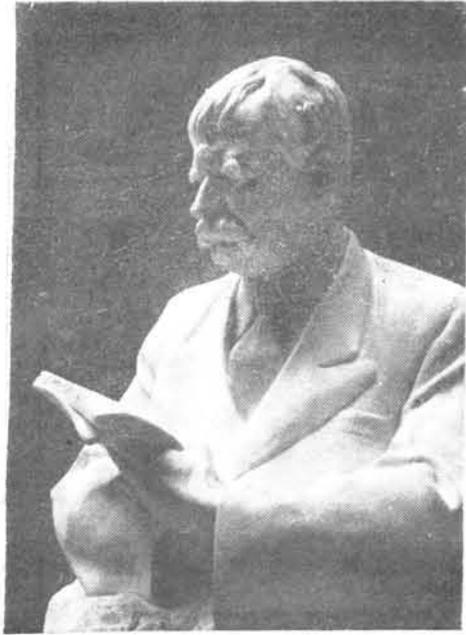
She suddenly stopped laughing, sighed deeply from fatigue, pulled the jacket more tightly around her and glanced casually at the loaf of bread. Ivan, who was slowly finishing his portion, noticed that eloquent glance and took up the loaf to put it inside his jacket. Before he had time to unbutton his jacket Giulia suddenly exclaimed «Oo» and stopped dead. Sensing something wrong Ivan glanced at the girl and saw an expression of fear on her face—her wide-open eyes were fixed on something above his shoulder. With the bread in his hand Ivan turned round and saw what had frightened her.

At some distance from them a terrible-looking prisoner sat on a rock, leaning on his hands. His shaven skull stuck out of the collar of a striped jacket on the end of a thin neck; the number and badge on the jacket had turned black and the man's black, deep-sunken eyes seemed to be fixed as he stared at them. When he saw the bread in Ivan's hand he shuddered, jumped up and down and began to shout hoarsely.

«Brot, Brot, bread!»

(To be continued)

64



Беларускі скульптар Заір Азгур нарадзіўся ў 1908 годзе ў вёсцы Маўчаны на Віцебшчыне. Працуе ў галіне станковай, манументальнай і манументальна-дэкаратыўнай скульптуры. Народны мастак Беларусі, правадзейны член Акадэміі мастацтваў ССРСР, заслужаны дзеяч мастацтваў Дагестанскай АССР, З. Азгур з'яўляецца аўтарам шматлікіх скульптурных партрэтаў, помнікаў Ул. І. Леніну ў Астрахані, Пушкіне і Махачкале, М. Фрунзе ў Кахоўцы, двойчы Герою Савецкага Саюза С. Грыцаўцу ў Мінску і Баранавічах, дзеду Талашу ў Петрыкаве.
НА ЗДЫМКУ: скульптурныя партрэты беларускага чэкіста Іосіфа Апанскага і кампазітара Мікалая Аладава.

У СПАДЧЫНУ АД ПРОДКАЎ

Зараз этнографы Еўропы працуюць над стварэннем рэгіянальных гісторыка-этнографічных атласаў сваіх краін. Такія атласы — асобы від навуковых даследаванняў, які ў найбольш даступнай форме (спосабам картаграфавання) дае магчымасць абагуліць дасягненні ў вывучэнні культуры і быту таго ці іншага народа. Які ўклад уносяць беларускія вучоныя ў гэту значную з'яву сусветнай культуры? На пытанне нашага карэспандэнта адказвае супрацоўніца Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР, кандыдат гістарычных навук **Эла САБАЛЕНКА**.

Беларуская этнаграфія мае свае даўнія багатыя традыцыі. Яшчэ ў XIX — пачатку XX стагоддзя асабліваці матэрыяльнай і духоўнай культуры нашага народа вывучалі такія выдатныя даследчыкі, як П. Шэйн, Е. Раманаў, М. Нікіфароўскі і іншыя. Але да рэвалюцыі на тэрыторыі Беларусі не было ніводнай навуковай установы, якая займалася б пытаннямі гісторыі і культуры. Гэтыя пытанні набылі дзяржаўнае значэнне толькі ў 20-я гады, з пачаткам работ Акадэміі навук БССР.

Зараз беларускія этнографы, якія працуюць у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР, заканчваюць работу над рэгіянальным атласам. У Савецкім Саюзе ўжо выйшлі два такія атласы — рускі і народаў Сібіры. Наступны, трэці атлас будзе прысвечаны Беларусі, Украіне і Малдавіі. Да карт прыкладаецца тэкставы матэрыял з малюнкамі і фатаграфіямі.

Супрацоўнікі нашага сектара распрацоўваюць тры тэмы: сельскагаспадарчая тэхніка, жыллёвыя пабудовы і адзенне. Кожны год выязджаюць у экспедыцыі, дэтальна вывучаючы этнічныя асаблівасці нашага народа (прыкладна адну вёску на раён, а ў такіх цікавых мясцінах, як Палессе, па дзве-тры вёскі на раён).

Карпатліва вывучаюцца матэрыялы музеяў, архіваў, адшукваюцца ў бібліятэках рэдкія публікацыі, якія дапамагаюць праціць святло

на стан матэрыяльнай і духоўнай культуры народа сто і больш гадоў назад.

Атлас адлюструе тры перыяды жыцця беларускага народа: сярэдзіну XIX стагоддзя, канец XIX — пачатак XX стагоддзя і 50—60-я гады XX стагоддзя. Хоць работа над атласам яшчэ не завершана, ужо можна меркаваць, што беларускія вучоныя даюць у ім больш поўную геаграфічную і дынамічную карціну з'яў, чым многія іх еўрапейскія калегі: вывучана большая колькасць аб'ектаў, улічваецца ступень бытавання кожнай з'явы і г. д.

З часам, безумоўна, будуць складзены і атласы, якія адлюструюць духоўную культуру народа — яго звычкі, традыцыі, абрады.

Дзейнасць супрацоўнікаў сектара этнаграфіі не абмяжоўваецца працай над атласам, хоць яна пакуль з'яўляецца іх першаступеннай задачай. Усе яны вядуць вялікую работу ў Беларускім таварыстве па ахове помнікаў гісторыі і культуры пад кіраўніцтвам доктара гістарычных навук Л. Малчанавай. У час экспедыцый збіраюць матэрыялы для этнаграфічнага музея, які будзе складацца з пабудовы, хатняй маёмасці, прылад вытворчасці розных раёнаў Беларусі, вывучаюць аб'екты, якія можна туды перавезці. Л. Малчанова аддае таксама шмат часу ўдзелу ў мастацкіх саветах, дзе адбіраюцца экспанаты для выставак, даюцца рэкамендацыі прадпрыемствам мясцовай прамысловасці.

Шмат год працуе над гісторыяй беларускай этнаграфіі загадчык сектара доктар гістарычных навук В. Бандарчык. Ім ужо выдадзены першы том даследавання, рыхтуюцца да друку два наступныя.

Часта ў наш сектар прыходзяць за кансультацыяй шматлікія наведвальнікі: настаўнікі, кіраўнікі мастацкай самадзейнасці, мастакі, мадэльеры. Усім ім даецца магчымасць карыстацца нашымі матэрыяламі, атрымліваць кваліфікаваныя парады. Потым яны пераносяць старадаўнія ўзоры ткацтва і вышывак на сучасныя тканіны, ствараюць дакладныя дэкарацыі ў спектаклях на гістарычныя тэмы, аднаўляюць нацыянальныя касцюмы ў фальклорных танцах...

Так захоўваецца і перадаецца наступным пакаленням багатая і самабытная этнічная спадчына нашых продкаў.

Алавяныя хмары нізка плывуць над Івянцом, чапляюцца за коміны і дахі густа пабудаваных дамоў. Шэры змрок павольна ахутвае наваколле, нібыта ператвараючы раніцу ў надвечорак. Раптам набег аднекуль вецер, прарваў шчыліну ў набрынялым небе, працерабіў яе для ўжо не спякотнага восеньскага сонца. І вось у ласкавым яго святле неак адрозна ажыў і закрасаваў старадаўні беларускі гарадок. Залатое лісце яшчэ не асыпалася з дрэў і замінае знайсці патрэбны нумар на доме даўжэзнай і роўнай Камсамольскай вуліцы. Аказалася, што дом гэты знаходзіцца ў яе канцы і заўважыць яго лёгка яшчэ здалёку.

Архітэктурна дом нічым бы не адрозніваўся ад суседніх, калі б не дзве выразаныя з дрэва фігуры атлантаў, што з двух бакоў падпіраюць яго франтон, ды два такія ж асілкі ў кальчугах, што стаяць замест шулаў у варотах. Зграбныя фігуры волатаў застылі ва ўрачыстай нерухомаасці, а на іх тварах ляжыць адбітак ваяўнічай суровасці. Кожны асілак моцна трымае ў сваёй руцэ вялікі і грозны меч. Бравыя «драўляныя вартаўнікі» ствараюць ілюзію непрыступнасці ўсёй сядзібы.

Але толькі ілюзію...

Гаспадар дома Апалінарый Пупко — былы бухгалтар Івянецкага раённага аддзела народнай асветы, цяпер пенсіянер — гасцінна расчыняе дзверы для ўсіх, хто пажадае да яго зайсці.

Увесь свой вольны час аддае Апалінарый Фролавіч любімаму мастацтву: разьбярству, жывапісу і лепцы. Фігуры, якія падпіраюць дом і стаяць у варотах, зроблены ім яшчэ ў маладосці. А цяпер яму 76 гадоў. Калі ж гаспадару было 23 гады, у яго доме адбылася незабыўная на ўсё жыццё падзея...

— Ішла імперыялістычная вайна, — расказвае Апалінарый Фролавіч. — Непадалёку ад Івянца, у Налібоцкай пунчы, праходзіла лінія фронту. Аднойчы ранкам ля нашага дома спыніўся незнаёмы чалавек і зацікавіўся фігурамі атлантаў.

Ён увайшоў у дом, прывітаўся і назваў сябе Міхайлавым. Хтосьці з нашых дамашніх запрасіў яго сесці. Незнаёмы падзякаваў, але адрозна не сеў. Ён пачаў разглядаць дэкаратыўную размаляўку на сцяне бакоў. Пасля спытаў, чыёй работы разьба і размаляўка... Яму спадабаўся наш дом, і ён застаўся ў нас на кватэры.

Як потым высветлілася, пад прозвішчам «Міхайлаў»

жыў у нас ні хто іншы, як Міхаіл Фрунзе, будучы выдатны савецкі палкаводзец. (На сцяне дома цяпер прымацавана мемарыяльная дошка). Ён лічыўся тады загадчыкам гаспадарчага аддзела Усерасійскага зямскага саюза пры 10-й арміі. Штаб гэтай арміі знаходзіўся непадалёку, у доме мясцовага памешчыка Драгунова. М. Фрунзе праводзіў тады падпольную работу сярод салдат 10-й арміі і карыстаўся ў іх павягаю і вялікім аўтарытэтам. Ён меў добра наладжаную сувязь з партыйным цэнтрам у Мінску.

М. Фрунзе ўзяў да сябе на работу пісарам Апалінарый Фролавіч, у якога да гэтага часу захавалася пасведчанне, выдадзенае Усерасійскім зямскім саюзам пры 10-й арміі.

Калі ўваходзіш у дом, у той пакой, дзе жыў М. Фрунзе, адрозна заўважаеш, з якой вялікай любоўю захоўвае гаспадар светлы вобраз свайго слаўтага кватаранта. Размяшчэнне мэблі тут такое ж, як і тады, калі жыў Фрунзе. Дзверы, сцены, столь і печ захавалі тую ж рознакаляровую дэкаратыўную размаляўку. Каля печы стаяць выразаныя з дрэва фігуры Мефістофеля ў чалавечы рост. Поруч маленькія і вялікія скульптуры антычных і казачных герояў. Некаторыя з іх вылеплены з гліны. Над камодаю вісяць акварэльныя малюнкi. Тут пейзажы роднага Івянца, навакольных мясцін, партрэты відных дзеячоў навукі, літаратуры, мастацтва, сваякоў і блізкіх знаёмых, копіі з розных работ вялікіх мастакоў.

— Усё гэта даўно зроблена, — гаворыць Апалінарый Фролавіч. — З дзіцячых год мне цягнула што-небудзь намаляваць, выразаць, вылепіць... З такім жа запалам жыў і цяпер.

Пазнейшыя работы А. Пупко размешчаны ў супралеглым баку пакоя. Тут барельефы «Фрунзе і Ленін», «Пад сцягам Леніна», партрэт «Фрунзе вярхом на кані».

І яшчэ шмат цікавых работ зрабіў таленавіты самадзейны мастак партрэты Дуніна-Марцінкевіча і Янкі Купалы, бюст Ф. Дзяржынскага, скульптуры «Ураджай», «Шчаслівае маленства» і іншае. Яго работы штогод экспануюцца на выстаўках выяўленчага і прыкладнага мастацтва. У яго доме бывае многа наведвальнікаў.

А. СЛЕСАРЭНКА, заслужаны дзеяч культуры БССР.

МУЗЫЧНАЯ СЯМ'Я

Калі збірацца разам сям'я Барэляў — без музыкі і размоў аб ёй справа не абыходзіцца. Бацька блэрэ ў рукі стары гармонік, — бедалудку, сыны Іван і Мікалай — сучасныя баяны. І тады ўвесь вечар гукаць у доме песні Дунаеўскага і Захарава, беларускія ды рускія народныя.

— Музыцы, — расказвае Андрэй Барэль, — я навучыўся ў дзяцінстве ў настаўніка, што жыў па суседству. А потым пайшло неак само сабой. Іграў

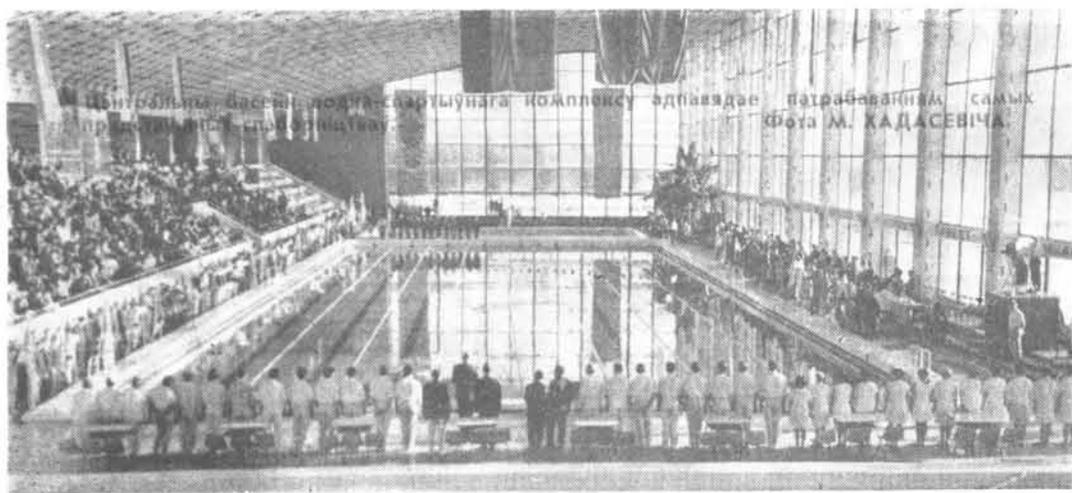
на вясельях, на хрэсьбінах. Ад бацькі любіў да музыкі перадалася сынам Івану і Мікалаю. Старэйшым, Іван, цяпер дырэктар музычнай школы ў Свіслачы, а Мікалай вядзе ў ёй клас баяна. Абодва працягваюць сваю музычную адукацыю ў Ленінградскім інстытуце культуры. А ў сям'і Івана падрастае трэцяе пакаленне баяністаў. Сын паспяхова займаецца ў той жа школе, якой кіруе бацька.

Е. КАЛДУНОУ.



Шосты год пры Цімкавіцкай сярэдняй школе Капыльскага раёна працуе музей Кузьмы Чорнага. У невялікім, патанаючым у зеляніне доміку настаўнікамі школы і вучнямі сабраны звыш 400 экспанатаў: творы пісьменніка, дакументы, фатаграфіі. Музей беларускага пісьменніка наведалі сотні экскурсантаў, якія пакінулі цёплыя запісы ў кнізе водгукў. Сёлета музей Цімкавіцкай школы будзе прадстаўлены на ВДНГ ССРСР. НА ЗДЫМКУ: сямікласніца Ірына ЛАЗОЎСКАЯ і Алена ДЗЯТЛОВІЧ у адным з куткоў музея.

Фота П. НАВАТАРАВА.



Цэнтральны басейн водна-спартыўнага комплексу адпавядае патрабаванням самых прыватных спартыўцаў. Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ПАКУЛЬ ШТО АДЗІНЫ

У Мінску больш за 900 тысяч жыхароў. Сярод іх шмат аматараў плавання і адпачынку ля вады. У летнія месяцы ім прывольна — вакол хапае азёр, вадасховішчаў і рэк. Але ўзімку да нядаўняга часу было не вельмі зручна, бо дзесяткі мінскіх басейнаў выкарыстоўваўся ў асноўным у спартыўных мэтах. Толькі «маржы» цешыліся ў палонках Камсамольскага возера. Сярэдні, калі так можна сказаць, мінчанін не меў магчымасці плаваць зімой.

Зараз становішча змянілася — амаль што ў цэнтры горада, побач з Цэнтральным батанічным садом, вырас водны спартыўна-аздараўленчы комплекс. Ён складаецца з трох крытых басейнаў, водная плошча якіх — 5 500 квадратных

метраў. Комплекс можа штодзень прыняць 4 500 чалавек.

Пад дахам размясціўся плавальны басейн даўжынёй 50 метраў, басейн для скачкоў з дзесяціметровай вышкай і невялікі «лягушатнік», у якім вучаць плаваць малых. Басейны адпавядаюць усім патрабаванням міжнародных спаборніцтваў, нават алімпійскіх. Яны абсталяваны сучаснай тэхнічнай апаратурай, якая, напрыклад, дазваляе рэгістраваць час фінішу з дакладнасцю да тысячнай долі секунды.

Будынак мае два раскошныя фая, аздобленыя мармурам, натуральным каменем, дробнай глазураванай пліткай, душаваы, раздзявалкі, кафэ, медыцынскія пакоі. Тры яго сцяны — сучаснае шкло. Прыем-

на ўражвае ўдалае спалучэнне боднага люстра з бетонам і шклом. Залу басейнаў упрыгожваюць і з'яўжаюць з прыродай два астраўкі дэкаратыўных раслін.

Асабліва падабаецца мінчанам басейн пад адкрытым небам. Дакладней, гэта не басейн, а невялікае возера — яго плошча больш за 3 000 квадратных метраў. Басейн неглыбокі, у ім могуць плаваць людзі рознага ўзросту. Тэмпература вады тут узімку 26—28 градусаў цяпла. Прыемна ў лютыя маразы ляжаць на спіне ў цёплай водзе пасярод снежных сумэтаў, назіраючы мігненне зорак.

Будаўніцтва комплексу яшчэ не завершана. Будуецца плёскалыні (для дзяцей), масажны з імітацыяй марской хвалі і веславы басейны, высотная гасцініца для спартсменаў, падземныя гардэробы і душаваы.

Мінскі водны комплекс — адзіны ў краіне. Па многіх паказчыках яму няма роўных у Еўропе. Але праект распрацаваны як серыйны. Гэта значыць, што ў хуткім часе такія збудаванні з'явяцца і ў іншых гарадах.

К. ТАРАСАЎ.

ПАМЯТЬ СЕРДЦА

Слова М. ЯСЕНЯ.

Музыка И. ЛУЧЕНКА.

Когда ночь город обнимает
И молча звезды зажигает,
И песня сердце приласкает,
И Минск уставший мирно

спит,—

Не спится только ветерану,
Войны минувшей партизану,
Ночь растревожила в нем

раны,
И память сердца говорит...

И вновь уходят в тьму ребята,
И вновь молчит в ночи засада,
Но в тишину бьют автоматы,
И закипает жаркий бой.

И снова небо полыхает,
И кто-то яростно стреляет,

раны,
И память сердца говорит...

И на траву тебя бросает,
И звезды кружатся с тобой.

И пусть ты кровью истекаешь,
И пусть ты даже умираешь,
Но все равно ты побеждаешь,
А побеждая, ты живешь!

Когда над городом светает,
И ночь на запад отступает,
И даже песня замолкает,
И Минск уставший мирно

спит,—

Не спится только ветерану,
Войны минувшей партизану,
Ночь растревожила в нем

раны,
И память сердца говорит...

СЛЫШАЮЩИЕ, СЛУШАЙТЕ!
(Словом, как бы разговаривая!)

СЮРПРИЗЫ АЎСТРАЛІЙСКИХ ПТУШАК

Чорныя аўстралійскія лебедзі, паселеныя некалькі гадоў назад на сажалцы Цэнтральнага батанічнага саду Акадэміі навук БССР, працягваюць здзіўляць вучоных незвычайнаю сваіх паводзінаў.

Позняй восенню 1968 года, калі прырода рыхтавалася да зімы, прышэльцы з далёкага кантынента вывелі птушанят. Відавочна, даў сябе адчуць істныя набыты ў Аўстраліі. Там у гэты час другая, больш падыходзячая для вывадзення патомства пара года.

У мінулым годзе лебедзі асенняй парой зноў вывелі сваё патомства, прадстаўніком якога з'яўляецца цяпер даволі вялікая і прыгожая лябедка.

Гэтым летам «аўстралійцы» зноў загадалі загадку — вывелі лебедзянят значна раней.

Гэтым, аднак, не закончылася нечаканасці. Лябедка зноў знесла шэсць яек і зноў села, рыхтуючыся даць новы вывадак. Гэта ўжо яўнае парушэнне правіл: лічыцца, што гэтыя птушкі робяць адну носку яек у сезон. Арыталагі гэты выпадак двайной носкі адзначаюць як вельмі рэдкі.

Пройдзе некаторы час, і, магчыма, зноў з'явіцца аўстралійскія лебедзяняты. Але цяпер іх чакае пэўны камфорт. У комплексе новага гаспадарчага двара батанічнага саду пабудаваны невялікі зімовы басейн для вадаплаўных — насельнікаў сажалкі. Тут будуць зімаваць восем чорных і белых лебедзяў, дзіцячкі качкі і, магчыма, новае асенняе прыбаўленне лебядзінай сям'і.

С. РАТГАУЗ.

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ НА ЗАПАЛКАВЫМ КАРАБКУ

Калі 200 тысяч этыкетаў запалкавых карабкоў налічвае багацейшая калекцыя Мігалая Багданава, дацэнта Ленінградскага Дзіржаўскага ўніверсітэта.

Знаёмства з гэтай калекцыяй сапраўды захапляючае. У адным з альбомаў — галерэя партрэтаў жанчын, якія ўвайшлі ў сусветную гісторыю, — ад легендарнай егіпецкай царыцы Неферціці да першай у свеце жанчыны-касманauta Валяціны Нікалаевай-Церашковай.

Своеасаблівае і арыгінальнасцю вызначаюцца ў калекцыі запалкавыя этыкеткі многіх краін свету. «Вокладка» запалкавага карабка можа змясціць і храм Васілія Блажэннага, і падземныя палаты метраполітанаў, і руіны Калізея, паказаць марскія глыбіні з Іх экзатычнымі жыхарамі і касмічныя вышыні...

Самы багаты раздзел калекцыі — этыкеткі савецкіх запалак. Гэта своеасаблівае энцыклапедыя жыцця Савецкай краіны. Тут можна даведацца аб першых сцягах Чырвонай Арміі, першых савецкіх самалётах, першым дыржаблэ, леданале, штучным спадарожніку Зямлі, аб адкрыцці Паўночнага полюса, эпапей чэлюскінцаў.

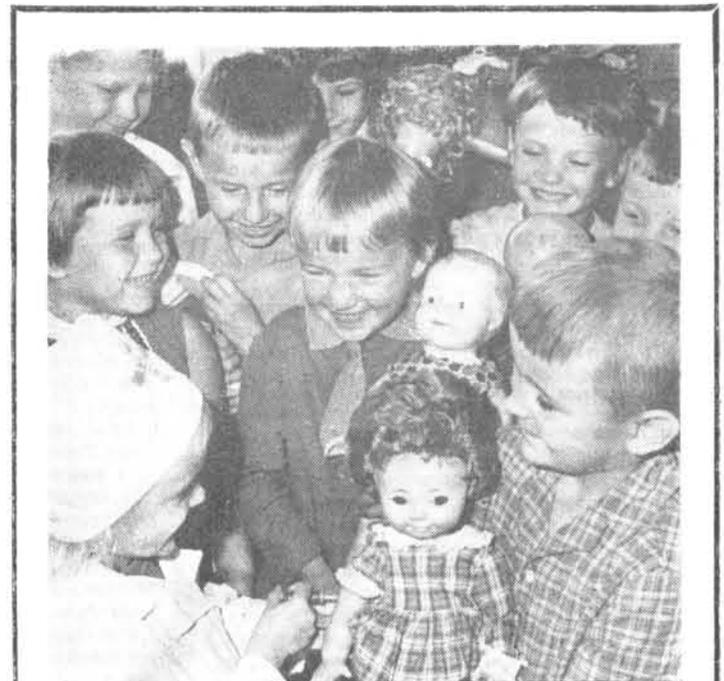
убачыць манументы ў гонар славы рускай зброі, пейзаы гарадоў, пазнаёміцца з праслаўленым савецкім мастацтвам.

ЗНАХОДКА

ЭТНОГРАФАЎ

Калі Брэсцкага абласнога музея для агляду выстаўлена так званая «каменная баба», знойдзеная экспедыцыяй Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР непадалёк ад вёскі Залузе Жабінкаўскага раёна. Гэта плоскі валун вышыняй 80 сантыметраў. На верхняй яго частцы высечана адлюстраванне чалавечага твару, умоўна абзначаны рукі і ногі.

Паводле слоў мясцовых жыхароў, пры капанні зямлі ў гэтым урочышчы сяліне знаходзілі чалавечыя астанкі, старадаўнія жаночыя ўпрыгожванні і іншыя прадметы. На думку вучоных-гісторыкаў, тут, відаць, многа соцень год назад было месца пахаванняў. Магчыма, што «каменная баба» служыла надмагільным помнікам. Такія помнікі прымітыўнай народнай творчасці вельмі рэдкія. «Каменная баба» адносіцца да ранняга перыяду хрысціянства, паколькі ў часы язычества астанкі памёршых спальвалі.



У жылым пасёлку тэкстыльшчыкаў Баранавіцкага баваўнянага камбіната пабудаваны дзіцячыя сады, яслі, школы для дзяцей рабочых і служачых. Гэты здымак зроблены ў дзіцячым садзе № 24. Пакуль таты і мамы на рабоце, дзеці не сумуюць. Адзін з самых любімых заняткаў — гульня ў балніцу. Света МАХАВА робіць укол «хворай» ляльцы.

ГУМАР

Параход увайшоў у нью-йоркскі порт. Таможняк чыноўнік метадычна аглядаў змесціва чамаданаў. Чарга дайшла да пасажыра з маленькім чамаданаем у руках.

— Адкуль? — спытаў таможнік.

— З Італіі.

Чыноўнік адчыніў чамадан. Там ляжалі кашуля і бутэрброд з селядцом.

— Гэта ўся ваша маёмасць? — здзіўліўся таможнік.

— Італьянец бліскаў вачыма: — Няўжо вы думаеце, што я пакінуў бы радзіму, калі б меў што-небудзь яшчэ...

— Гэта Рым ці Венецыя? — пытае мужа місцэ Сміт.

Муж заглядае ў праграму. — Сёння чацвер, — кажа ён, — у такім выпадку гэта Венецыя.

● Маленькі хлопчык кліча маму:

— Мамачка, ідзі ў кабінет, я наваліў вялікую левіцу.

— Ну, гэта табе дасць, калі даведасца.

● Тата ўжо ведае, ён вісіць на люстры.

● Ля ракі вядзюць два хлопчыкі, мляоць ногі. Адзін кажа другому:

— А ў цябе ногі больш брудныя, чым у мяне.

— Нічога дзіўнага, — адказвае другі, — я ж старэйшы.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.